

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Філологічний факультет
Кафедра української літератури

ПОЕТИЧНА ТВОРЧІСТЬ КАТЕРИНИ МІЩЕНКО

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 2 курсу, 202 групи
спеціальності «Філологія»
Гасюк Вікторія Анатоліївна

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української літератури
Мальцев В. С.
Рецензент _____

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № _____

Протокол № _____ від _____ 2023 р.

Завідувач кафедри _____ к.ф.н., доцент Мальцев В.С.

Чернівці – 2023

АНОТАЦІЯ

Гасюк В.А. Поетична творчість Катерини Міщенко. Спеціальність – 035 „Філологія”. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2023.

У роботі проаналізовано композицію та структуру поетичних збірок К. Міщенко „Улітку, в кінці зорепаду” (1993), „Профіль сльози” (1996) та „Завія медів” (2001), здійснити ідейно-тематичний аналіз поетичних творів, досліджено художні засоби та мотиви лірики К. Міщенко. Відзначено, що в її ліриці превалюють філософські та інтимно-особистісні мотиви, виділяється особливий тип ліричної героїні – емоційної, чуттєвої сильної жінки. Значна частина текстів – верлібри.

Ключові слова: Катерина Міщенко, поезія, ліричний герой, тема, проблема, мотив, стиль.

ABSTRACT

Hasyuk V.A. Poetic work of Kateryna Mishchenko. Specialty - 035 "Philology". Chernivtsi National University named after Yury Fedkovich. Chernivtsi, 2023.

The composition and structure of K. Mishchenko's poetry collections "In the Summer, at the End of the Starfall" (1993), "Profile of a Tear" (1996) and "Curtain of Honey" (2001) were analyzed, an ideological and thematic analysis of poetic works was conducted, the artistic means and motives of K. Mishchenko's lyrics were explored. It is noted that philosophical and intimate and personal motives prevail in her lyrics, a special type of lyrical heroine stands out - an emotional, sensual strong woman. A significant part of the texts are vers libre (free verse).

Key words: Kateryna Mishchenko, poetry, lyrical hero, theme, problem, motif, style.

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів
мають посилання на відповідне джерело.*

_____ Гасюк В.А.

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Розділ I. Філософсько-психологічне осмислення людського буття у творах збірки „Улітку, в кінці зорепаду”	13
Розділ II. Багатогранність розкриття людської долі в збірці „Профіль сльози”	31
Розділ III. Особливості світосприймання у збірці Катерини Міщенко „Завія медів”	48
Висновки	72
Список використаної літератури	76

ВСТУП

У 70-ті – 90-ті роки ХХ століття лави творців красном письменства Буковини поповнили поети, які заявили про себе по всій Україні: Борис Бунчук, Володимир Вознюк, Мирослав Лазарук, Марія Матіос, Віра Китайгородська, Катерина Міщенко.

Творчість Катерини Міщенко – невід’ємна частина українського літературного процесу на Буковині кінця ХХ століття. Поетеса заговорила в поезії власною, тільки їй притаманною мовою. Кожен з її творів унікальний по-своєму. Традиційно досконала форма поезій наповнена новаторським змістом. І змістом цим є думка – гостра, глибокосяжна, прониклива, невтомна. Творчість Катерини Міщенко є своєрідною поезією мислення, що створює власний неповторний світ.

Справжній художній талант, яким людина обдарована від народження, має здатність виявляти себе в різних галузях мистецтва, – прикладів таких чимало. І все те, як правило, лише в одній з них він розкривається на повну силу, бо саме ця галузь найбільше відповідає його природі та спрямованості.

Своєрідність художнього обдарування письменника найпереконливіше виявляється в якомусь певному літературному роді, жанрі, стилі. Це, знову ж таки, залежить від "структури" особистості автора – від темпераменту, динамічності чи сталості техніки, провідних рис характеру, розвиненості інтуїції, особливих властивостей уяви (схильної, в одних випадках, до образної трансформації реальної дійсності, а в інших, у деяких модерністів, фантастів, – до досить крутого відходу від неї, до побудови одверто вигаданого, ірреального світу). Значною мірою спрямованість таланту залежить і від роботи пам’яті, від сублімативної дієздатності підсвідомості, усього того, що формує внутрішню життєдіяльність індивіда.

Інтенсивність переживань, зосередженість на власних відчуттях, настроях, душевних станах одного митця здебільшого знаходять вияв у ліриці; спокійна споглядальність, уважне спостереження явищ дійсності, роздуми є

підставою для творчості епічної; тяжінням до конфліктності, надзвичайності ситуацій, протистоянням сил живиться драматургія.

Оптимальним варіантом є той, коли письменник одразу обирає напрям своєї творчості, реалізуючи свій хист у тій галузі літератури, яка співмірна з його творчим потенціалом, співзвучна з його психічною домінантою. Катерина Міщенко присвятила свій творчий запал мистецтву поезії.

Народилася поетеса 29 березня 1959 року в с. Русанів Броварського району Київської області. Закінчила філологічний факультет Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка. Учителювала, працювала в редакції газети "Молодий буковинець", у "Буковинському журналі", видавничо-інформаційному центрі "Місто".

Перші поетичні спроби Катерини Міщенко належать до десятирічного віку. А вже через чотири роки з'являються її різноманітні публікації в місцевій пресі.

Дитяче захоплення віршотворенням переростає в серйозне бажання й прагнення працювати професійно, сказати своє слово сучасникам. Формуючи індивідуальний, неповторний філософсько-естетичний світ, Катерина Міщенко багато й наполегливо навчається в літературних студіях, зокрема "Кобза" (керівник – В. Забаштанський), відвідує численні літературні семінари в Києві та в Ірпені.

Катерина Міщенко – автор трьох поетичних збірок – "Улітку, в кінці зорепаду" (1993), "Профіль сльози" (1996); "Завія медів" (2001), багатьох публікацій у вітчизняній та зарубіжній періодиці, зокрема в журналі "Дукля" (Словаччина), газеті "Наш голос" (Румунія). Чимало її поезій перекладено румунською та словацькою мовами. За творами поетки свого часу було підготовлено теле- і радіопередачі: "Молюся сонцю і любові", "Іду по межі", "Факсиміле", "Поет на межі тисячоліть".

"Людина, попри хаос своїх думок, вироків, альтернатив – усього, що складає зовнішню сторону життя, виявляє і осягає себе в поезії – внутрішньому світі, який змушує завмирати, замовкати, виокремлювати із

міріад голосів, звуків і ритмів нову, не пізнану досі картину світу..." [14, с. 48-49].

На думку Катерини Міщенко, творчість – це вміння висловити зачудування світом. Кожен з нас народжується однаковим, таким, як усі. Всередині людини є квітка оранжевого кольору, яка з часом зникає. Натомість утворюється льодова крижина. Люди живуть з нею в душі, не помічаючи її. Але приходить час, настає така мить, коли людина починає відчувати прекрасне, цікавитись світом, захоплюватись різнобарв'ям життя.

Кожному з нас Бог дарує якесь вміння, талант. Катерині Міщенко Всевишній призначив роль поетки. Писати, щоб вберегти себе від світу і знайти своє "я" у вихорі життєвих доль.

Критики надають помітне місце творчості Катерини Міщенко у мистецькому житті Буковини. Вона не проходить повз увагу літературознавців. Поетка є членом Національної спілки письменників України, а за третю збірку "Завія медів" удостоєна Літературної премії імені Д. Загула, що вручена була у с. Мілієво Вижицького району Чернівецької області. У 2011 р. вона отримала премію імені Сидора Воробкевича.

Загальновідомо, як зріс рівень поетичної культури за останні десятиліття. Сьогодні планка піднімається вище й вище. Це засвідчує високий професіоналізм поетичних майстрів. Але ж вправне версифікаторство – то ще не все. Сьогодні нікого не дивують і не захоплюють вправно заримовані рядки та оригінальні образи. Тільки сильна, неординарна творча особистість з власним голосом може претендувати на увагу широкого читацького загалу. Катерина Міщенко заслуговує на любов та повагу цінителів поезії, адже її вірші глибоко філософські, філігранно витончені, природно своєрідні.

Яке ж місце займає Катерина Міщенко в українській літературі кінця XX – початку XXI століть? А хіба поетів можна розставити за номерами? "Поезія, – як зазначає Галина Гордасевич, – не бігова доріжка стадіону, де кожен хоче бути першим, а проте хтось неминуче буде останнім. Поезія – це сад, де знайдеться місце для кожного, хто хоче посадити своє дерево. І не має значення, що в одного виросте розложисте дерево, з якого восени мішками

збиратимуть рум'яні яблука, а в другого на тонкій стеблині лише на кілька днів розквітне скромна блакитна квітка. Головне, щоб ти вкладав всю душу, плекаючи свій росток, і вмів заразом радіти росту, цвітінню і плодоношенню довколишніх дерев. А натхненням у твоєму щоденному труді нехай буде думка, що одна яблуня, хай навіть найрозкішніша, – це ще не сад" [9, с. 94].

"Творчість Катерини Міщенко [...] – як шиття білим по білому: неозброєним оком не завжди побачиш візерунок і усвідомиш тонкощі майстерності автора" [22, с. 6], – відзначала Парасковія Нечаєва. Біле по білому? Що – нитка, а що – полотно? Нитка – слово, а полотно – наше життя, яке не завжди біле. Проте чистота ще є у природі та людських почуттях. Кожен з нас на початку свого життєвого шляху отримує згорточок і вишиває кольорами й візерунками, які добере сам. Проміж двох кольорів – чорного й білого – неодмінно мусить пройти людина. Цей сформований архетип білої й чорної лінії життя змінити неможливо. Адже людині від часу її народження Бог дає основу, без якої не мислиме існування, – долю. І саме вона є тим магічним плетивом білого й чорного, щастя й горя, добра і зла, милосердя й жорстокості, любові й ненависті, надії й розігрування. Людина має право вибирати, яку нитку обірвати, а з якої плести життєву стежину.

"Але всі ці засадні й мінливі константи людського (чи жіночого?) життя, всі ці карколомні віражі Катерина Міщенко не драматизує пафосним надриком, а пише про них такими прозорими, акварельними фарбами, такими завидно легкими мазками, що хочеться зітхнути – і переглянути свої претензії до цього усе-таки прекрасного життя" [36, с. 16], – відзначала Галина Тарасюк.

Катерина Міщенко належить до "нової київської", або як її ще називають – неомодерністської школи поезії, гідними представниками якої є багато інших сучасних українських поетів, зокрема, Ігор Римарук, Василь Герасим'юк, Наталка Білоцерківець, Людмила Таран, Світлана Короненко та інші. Катерину Міщенко поєднує з ними орієнтація на місцевість, літературну, треба зазначити. Цих поетів неможливо об'єднати чи згрупувати за темами, розкриттям болючих питань. Вони неповторні та унікальні кожне по-своєму,

хоча між ними доречно було б проводити паралелі, щоб ще більше виокремити їх, як творчу особистість.

Поети "київської школи" – це покоління вісімдесятих, які зі своїм приходом у літературу утвердили нові форми, стилі, засоби.

Окупація Криму й початок війни прискорили процес закінчення в українській літературі епохи колоніального і пост колоніального статусу України. Разом з нею завершилась і літературна епоха, розпочата знаменитою "Енеїдою" у 1798 році. Жінка виступає на протилежному полюсі (однієї кулі) чоловічого полюсу з її іронією, самоіронією над світом небезпечних ілюзій.

Майже ціле XIX століття жінка – "покретка", "бурлачка", "повія" – квітесенція горя, нещастя й немочі. І раптом "царівною", "одержимою духом" вона зійде в кінці XIX ст. – на початку XX ст. в жіночій літературній творчості. Звідси значною мірою розпочнеться й національний ренесанс.

Історія залишила нам не так багато жіночих імен у поезії. Грецька Сапфо, яку вважали рівною собі найбільші грецькі поети й біографію якої ми знаємо лише з легенд, а творчість – з невеликих фрагментів. Хуана Інес де ла Крус, яка в п'ятнадцять років переважала всіх красунь двору мексиканського віце короля своєю вродою і всіх вчених мудрістю, але ні врода, ні розум не принесли їй щастя. Представниця іспаномовної американської літератури, чилійка Габрієла Містраль все життя жила любов'ю. Любов'ю до того чоловіка, який покінчив життя самогубством, наче навмисно для того, щоб не дати їй можливості розчаруватись у ньому, щоб змусити все життя себе любити. Любов'ю до всіх людей, а надто до тих, хто скривджений і не може себе захистити. Габрієла Містраль більше раділа життю, що воно є, ніж мордувалася думкою, що воно не вічне.

У цей ряд ми з повним правом можемо поставити Лесю Українку, і тоді ці чотири імені можна б попарно поєднати тоненькими ниточками, які, проте, тягнуться через віки, з одного материка на інший: Сапфо і Габрієла Містраль – це ниточка любові, Хуана Інес де ла Крус і Леся Українка – це ниточка роздумів про життя і вічність (любов не домінує у їхній поезії).

Катерина Міщенко у власній творчості вже наприкінці ХХ ст. зуміла поєднати ці дві віковічні ниточки в одну. Вона на повну силу утвердила жіночу цінність національного світу, віками зневажену гнобленням, рабством і бездержавністю, так само, як і жіночу цінність світу загалом, без якої він апокаліптично приречений.

Чи є окрема жіноча поезія? Єдиної думки щодо цього немає. Обурює сама думка, що твір мистецтва можна розглядати в залежності від статевої приналежності автора. Навіть вчені, які займаються вивченням психічного життя людини, досі творили таку собі безстатеву психологію. Мовляв, радість, смуток, страх – вони для всіх однакові, і для чоловіків, і для жінок. Якщо досі не існувало терміна "жіноча література" (вірніше він існував, але з іронічною ноткою), то з тієї простої причини, що досі в літературі працювало не так багато жінок, щоб це стало явищем.

Проте сьогодні хоч сучасна література і представлена великою кількістю жіночих імен, нерідко термін "жіноча поезія" трактують як камерна поезія, обмежена вузькими набором тем, які вважаються суто жіночими: звичайно ж, любов з усіма її радостями і тривогами, причому жінці в коханні відводиться переважно роль пасивна і вичікувальна: чекати, коли Він освідчиться, коли покине, коли повернеться, потім все одно любити і прощати. Потім материнство, турботи про домашній затишок, у вільний час милування красою природи – ось теми жіночої поезії. Але це дуже велика помилка! Справа не в темах, а в жіночому погляді на світ, в специфічному його сприйнятті і розумінні. Справа в особливих почуттях, які притаманні саме жінці. Йдеться не лише про материнство, а й про почуття тривоги за близьких, чекання, почуття незахищеності і самотності. Все це жінки переживають значно гостріше, ніж чоловіки.

У поезії не може бути жодної риси, якої не було б у самій поетці. Якщо ти злий чи нікчемний – це не сховається від людей. Якщо заздрісник, то це дасть про себе знати навіть у своїй мовчанці, навіть у тому, чого ти не напишеш. Нема такої хитрості, такого засобу, щоб утаїти від писань хоч яку-

небудь ваду серця. Катерина Міщенко ж іде до читача з любов'ю. У її поезіях, як у дзеркалі, відбиваються всі найтонші прояви скороминущого і плінного життя. Це своєрідні слайди, що зафіксують різнобарвні сторони людського існування. Вони бувають і веселі, і сумні, і кумедні, й іронічно-глузливі. Катерина Міщенко увійшла у світ поезії як борець проти традиційності, сірої буденності та заангажованості, що панували довгий час у літературі. Поетеса по-новому дивиться на світ очима сучасної жінки, вільної, незалежної. А це відіграє неабияку роль у дослідженні її творчості.

Попри помітне місце й популярність творчості К. Міщенко в українському літературному процесі кінця ХХ – початку ХХ століть, її творчість поки не ставала об'єктом ґрунтовного літературознавчого дослідження. Спробою заповнення цієї наукової лакуни зумовлена **актуальність роботи.**

Об'єктом дослідження стали поетичні твори, що увійшли до трьох збірок: "Улітку, в кінці зорепаду", "Профіль сльози" та "Завія медів".

Предмет дослідження – поетичний світ Катерини Міщенко, зокрема, мотиви лірики, система образів та символів, частково – поетика віршів.

Мета роботи – проаналізувати тематику, проблематику, образний світ поетичних творів К. Міщенко, здійснити спробу зрозуміти, осмислити внутрішній духовний світ поетеси, нетрадиційність, неповторність і своєрідність її світосприймання.

Реалізація мети передбачає виконання низки **завдань:**

- ознайомитись із біографічними відомостями про поетку як джерелом формування її поетичного світу;
- проаналізувати композицію та структуру поетичних збірок К. Міщенко;
- здійснити ідейно-тематичний аналіз поетичних творів;
- виділити роль художніх засобів у віршах;
- проаналізувати мотиви лірики К. Міщенко.

Теоретичне та практичне значення результатів роботи полягають у

тому, що вони можуть стати зручним підґрунтям для подальших досліджень творчості буковинської поетки, а також у педагогічній практиці в ЗЗСО під час вивчення літератури рідного краю, під час позакласної роботи.

Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури.

Розділ І.
ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ
ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ У ТВОРАХ ЗБІРКИ
„УЛІТКУ, В КІНЦІ ЗОРЕПАДУ”

Найкращий спосіб осягнути письменницьку особистість – це дослідження художніх текстів автора, бо тільки в них матеріалізуються його власні закони творчості, а не в тому, що написано про митця критиками й літературознавцями, і не в тому, що сам автор про себе сказав. Це так, проте лише в тому разі, коли сприймати митця не як живу, складну, суперечливу особу, а чисто лабораторного продуцента художніх цінностей, якому були створені ідеальні умови для самовиявлення. Отже, художній текст (і тільки) теж не може бути вичерпним джерелом для пізнання особистісної сутності митця: текст твориться в процесі праці, а на цей процес впливає безліч політичних, соціальних, психологічних чинників, котрі здатні як формувати, так і деформувати справжній "образ" письменника. І такі впливи бажано знати, аби відкрити "таємницю" письменника, ніби вилущивши живу, соковиту серцевину плоду з численних нашарувань мертвого лушпиння.

"Улітку, в кінці зорепаду" – перша збірка Катерини Міщенко, що вийшла друком у 1993 році. За словами самої поетки, до неї увійшли твори шкільних та студентських років. На той час Україна перебувала лише на шляху розбудови своєї незалежності. Із минулого повертались давно забуті імена, заборонені радянською епохою. У державі відбувалося відродження національних традицій, культури, духовної спадщини українців. Виходячи з тогочасних обставин, Катерина Міщенко назвала спочатку власну збірку "Зелена неділя", оскільки цікавиться язичництвом. Проте в редакції перейменували її рядком із поезії.

"Улітку, в кінці зорепаду" – назва із романтично-загадковим забарвленням, що дуже вдало збігається із духом ранніх поезій К. Міщенко. Поетка у першій збірці ще по-юному (хоч і з дорослою впевненістю) сприймає

навколишній світ і все, що в ньому відбувається. Вона оптимістично (хоча, подекуди, і з нотками песимізму) запевняє себе: „Я ще встигну в серпневий вагон вересневого поїзда з нашого літа у не мою осінь скласти опалі дні до наступного зорепаду” [1, с. 15].

При знайомстві з композицією збірки впадає в око певна безсистемність: такі вірші, як "Зелена неділя", "Похорони бабусі", "Дід Столітник помер учора", "Пішов дощ", "Соняшники", написані у традиції шістдесятників (хоча Катерина Міщенко є поеткою 80-х років). Ці поезії – нетрадиційні, як і вірші Івана Драча та Миколи Вінграновського, котрі відзначаються шаленою екстравагантністю. Поети принесли з собою заповзятую рішучість оновлювати й збагачувати духовно-естетичні структури рідного письменства (наперекір традиційності), готовність сміливо відповідати на складні питання свого часу, запальне обстоювання ідей самоцінності і неповторності людської особистості – поруч із прагненням до глибшої правди.

Зокрема, Іван Драч вразив усіх силою своєї переконаності, впертості й віри у власну правоту. Молодий жар шукань не вигас у ньому: "народжуй себе, допоки світу" [23, с. 5] – це справді один із його життєвих девізів. Звернення до нових тем, жанрів, прийомів "обробки матеріалу" можна було помітити майже у кожній з нових книг поета, і це, власне, й дозволяє розглядати його творчий доробок не лише як результат, але і як процес – завжди незавершений у своїй живій складності процес "народжування" поетом себе (як ліричного героя поезії) і всього свого художнього світу.

Поезія Івана Драча вражає визивною нетрадиційністю, ризикованістю умовних образів, нестримним, майже стихійним буянням барв. Для віршів характерна розкутість творчого мислення, що притаманна й Катерині Міщенко.

Поетичний світ Івана Драча, як і буковинки, – це світ розмаїтих тематичних мотивів, бурхливих емоцій, насичених кольорів, високих душевних напруг, світ музикальний і мальовничий водночас. Якщо поезія – це відгук, то відгукуються поети майже на все, – це їхні ліричні реакції на різні

життєві збудники, які проходять через внутрішній естетичний світ.

Ще в минулому столітті Іван Франко у своїй "каменярській" збірці "З вершин і низин" (вірш "Нічні думи") писав:

„Ночі безмірнії, ночі безсоннії
Горе моє!
Мозок наляжуть думки невгомоннії,
В серці грижа, мов павук той, полоннії
Сіті снує!” [39, с. 16].

Відомо, що протягом п'ятнадцяти років Іван Франко перебував у стані роздвоєння й постійно повертався у своїх творах, за словами Миколи Зерова, до "психологічних автобіографій".

Та при всій життєвій трагічності, при всіх колізіях і незгодах, які трапляються в житті, перш ніж написати такі слова, що і через сто років не дають нам спокою, треба мати геній Франка. І ось майже через століття ми зустрічаємо в збірці Катерини Міщенко "Улітку, в кінці зорепаду", сказати б, медитацію на "Нічні думи" у вірші "Опівнічний крик":

„Коли
німі думки приходять вночі,
важкі, фіолетово-чорні,
стане холодно й страшно,
ніби
мене вже немає
чи
у всьому світі одна” [1, с. 76].

Важко сказати, що спонукало автора до такого песимістичного настрою. За цими повсякденними розпачливими роздумами криється щось більше за індивідуальність. Це розпач усіх самотніх і покинутих, і він мусить десь упасти й зматеріалізуватися у слові, а тому, як і кожна планета, що має свою орбіту, так і думки знедолених, не маючи власного ґрунту, об'єднуються в певній субстанції і, здебільшого, такою субстанцією є поет. І то вже залежить

від його спроможності зматеріалізувати у слові той чи інший настрій.

Порівняємо зразки двох віршів – у Івана Франка: "в серці грижа, мов павук той безсонній сіті снує", у Катерини Міщенко, на відміну від "павука", героїня вірша "молитовно" заздрить птахові, що має крила й пісню, траві, хижому звірові – вільному, наче тут все – його. Таким чином "я" ліричного персонажа розмивається, зникає. Воно у всесвіті стає таким малим і немічним, що навіть трава на тлі його обростає християнським всепрощенням і набирає більшої ваги, за яким криється "тиха гордість". Але звідки цей поклик до порятунку, чому володар усього живого на землі "молитовно" заздрить птахові, траві, хижому звірові, заздрить тому, кого Бог віддав їй, людині, під владарювання. Де її "я", де її "его"? Воно настільки змаліло, що скаржитися: "давно себе загубила, так довго себе шукаю, і дивно навіть: ще я є?" [1, с. 76].

В іншому вірші, "Мені забаглося яблук", розкрито повну неузгодженість повсякденних реалій з вимріяним очікуванням і прагненням добути через зовнішнє внутрішнє.

Катерина Міщенко може так легко сказати читачеві: "Мені забаглося яблук, і я посадила яблуню" [1, с. 5]. Звучить так банально, зате відверто. Проте яблуня створює алегоричний контекст. Жінка, посадивши яблуню, очікувала доброго врожаю. Яблука були гіркі. Вона не втрачала надії на те, що плоди наступного року наллються соком, – і знову кислі. Жінка, незважаючи ні на що, продовжувала доглядати, поливати дерево і чекати... терпких яблук. Не витримавши насміхань природи, вона побігла в чужий сад і "задихаючись, стала гризти" [1, с. 5]. Але вони були поточені. Хто ж знав, адже була темна ніч.

Жінка, маючи перед собою мету, намагалась дійти до неї будь-яким шляхом. Проте з кожним кроком її мрії розбивались і наснага згасала. Тоді, покинувши все, жінка знову ринула на пошуки нового, забороненого, що додало чимало адреналіну в її буденне життя. Але, не обдумавши свій відчайдушний вчинок, зазнала фіаско. Ця жінка – вперта максималістка. Ризикуючи всім, вона готова була на все, щоб не програти.

У розвитку своєрідної балади про яблуню на зміну очікуваної певності й надії щоразу приходить розчарування і, коли всі способи не призводять до бажаного, створюється ілюзія, що варто вийти за межі власного кола, не змінюючись внутрішньо, і ми досягнемо жаданого. Але безоглядність убиває останню надію. Життя ж спростовує думку про прийнятність чужорідної філософії без трансформації її до навколишнього середовища. Очевидно, для зміни на краще необхідно змінюватись суб'єктові, а не підпорядковувати собі об'єкт.

Історією підтверджено, що людина звикла завжди бути переможцем. У її внутрішньому світі домінує лідерство. Ми весь час наготові, як стражі власного життя, щоб часом хтось або щось не застукали нас несподівано. Навіть коли на завтра прогнозують хорошу погоду, ми все одно

„Хапаємося щоранку
за парасольки
і щораз піднімаємо
вгору очі
ніби ось цієї миті
розпочнеться стихійне лихо
і пошматує нам одяг,
і стьобне в обличчя,
і вдарить у груди
брудним потоком?” [1, с. 6].

Катерина Міщенко дуже точно зуміла розгледіти в людях їхню подвійну натуру: зовні обличчя випромінює силу, безстрашність, а в душі кожного живе ще мале й беззахисне дитя. І як би люди не намагались приховати свій страх, він все одно видає їх, бо ж живуть вони тільки за його правилами.

У збірці є цікавий цикл мініатюрних поезій під назвою "Скалки розбитих дзеркал". Уже сама назва промовляє за себе. Двадцять дві поезії мають в основі спільний задум поетки, адже всі вони є лише частинками чогось одного,

великого, загального і відображають його по-різному. У циклі Катерина Міщенко торкається теми буття, нагадує усім про невідворотне – смерть.

Життя для Катерини Міщенко – це просто "одна найкоротша липнева ніч між тим, чого не було і чого не буде" [1, с. 30], це щось "схоже на кабінку ліфта, що застріла між поверхами" [1, с. 29]. Бачимо цікаві перегуки з твором землячки й майже ровесниці К. Міщенко Людмили Таран, де теж натрапляємо на неординарне визначення життя.

„Життя – лише гербарій? Сторінки
Засушеного досвіду, листки
Знекровленого спогаду про мить,
Коли ти був пружним і молодим?” [31, с. 29].

У Катерини Міщенко суть життя розкрита загадково, з реальною філософією у своїй суті. Людмила Таран же конкретно зуміла в кількох словах осмислити людське буття. Проте за основу ми не беремо жодне з визначень, бо всі вони суб'єктивні і беззаперечні водночас. І тому (як у природничих науках, де все побудоване на правилах) ми не будемо створювати авторські аксіоми.

Людське життя не вічне, але поетка вважає, що, хоча все проходить, минає, – це просто ще нічого і не було – робить вона такий висновок. Катерина Міщенко ставить риторичні запитання перед собою і перед читачами:

„І що його робить:
жить – не жить
мовчать – не говорить...” [1, с. 30].

Але це ж не вихід. Люди – смертні на цій землі, як і вся природа. Одна лише є відмінність – живемо ми всі по-різному, але однаково чекаємо свого часу.

„І буде світло
І пройдемо ми” [1, с. 3].

Така постійна філософська заглибленість у концепцію людського буття – одна з характерних рис поезій Катерини Міщенко.

У циклі "Скалки розбитих дзеркал" поетка навіть розкриває свою таємницю, як з'являються її вірші. "Я ніколи не знаю, про що будуть мої нові вірші. Мені й самій цікаво, якими вони будуть, і коли придуть до мене. Я їх чекаю, можливо, так само, як і мої читачі. Не можу пояснити: як вони народжуються. Це щось не від мене залежне. Щось від Провидіння" [7, с. 8].

„Людські думки,
покинувши домівки,
шугають невидимими птахами.

Уночі, злагодивши сильце,
ловлю найхімерніших птиць

Так з'являються мої вірші" [1, с. 33].

Тому й поезія така різна, часом навіть незвична, як і самі люди.

Таке щире зізнання, як пишуться вірші, можемо побачити в багатьох поеток. Наприклад, у іншої письменниці цієї ж генерації Наталки Білоцерківець є навіть поезія під назвою "Творчість":

„Була кімната біла,
Немов душа жива.
Колись я там сиділа Складаючи слова.

Гойдалися морози
На вікнах і дахах,
І замерзали сльози
У мене на губах.

Коли ж не замерзали –
Я говорила їх,
І вірші виростали
Із слів – із сліз моїх.

Їх музику зловивши

У форми голосні,
Сміялась я, що вірші
Вдавалися мені...” [6, с. 29].

Як бачимо, у Наталки Білоцерківець вірші виходять з її внутрішнього світу, власних переживань. Аналогічне спостерігаємо й у Світлани Короненко:

„Троянду темну дарував тій жінці,
котру обійматиме, як незбагнений
дар небес чи муку, котра чатуватиме
довкіл його сухих долонь багато
днів, і він не знатиме, що з даром
тим йому робить, таким розкішним,
винуватими губами буде цілувать
її уста і все не знатиме, що ті
обпалені уста озвуться віршем, і
мовчатиме, так недосвідчено
мовчатиме...” [17, с. 71].

Катерина Міщенко на тлі цих поеток видається нам віртуальною чаклункою, бо ж виловлювати химерних птиць, тобто людські думки, не кожному під силу.

Хоча як би ми не сперечались, хто ж таки кращий майстер поезії, Оксана Забужко різким словом (зате правдивим) заперечить цю дискусію.

– Невже ще існують люди,
котрі читають вірші? –
спитав поет.
– Бо ж вірші –
то тільки паперові серветки,
що слугують мені до промокання сліз.
Люди, котрі підбирають
мокрі паперові серветки, –
це ті самі, що лишаються з потерпілим,

доки приїде карета "швидкої",
ті, що можуть подарувати квіти
незнайомій самотній жінці –
і піти собі, так і не назвавшись,
ті, хто завжди має час для заблуканих перехожих
і для старих людей, –
невже ще є такі люди? –
спитав поет.
– Бо я до них не належу..." [10, с. 82].

Справді, поет розраховує на читача, який шукає, а не тільки на того, що звик до стороннього ілюстративного письма. Обіцянка ж справжнього художнього твору – попередження читача про те, що він не має бути пасивним споживачем, а мусить думати й шукати. Проте, що б він не шукав у цьому творі, він все одно буде мати радість від читання – бо то є художній твір і спілкування з ним не може не приносити насолоди, якщо людина, звичайно, має хоча б якусь естетичну підготовку.

Підсумовуючи цикл "Скалки розбитих дзеркал", Катерина Міщенко робить такий висновок:

Отакими і є – люди:
натираємо до блиску криві дзеркала,
а тоді жбурляємо в них
безталанно потрачені дні,
аби знайти винного,
зігнати злість,
порізатись скалками правди,
а відтак –
знову шукаємо
нові
дзеркала" [1, с. 33].

Поетці вдалось дуже професійно заглянути під маску людини.

У поетичному доробкові багатьох поеток виділяється інтимна лірика. Вона з давніх-давен традиційно посідає чільне місце в жіночій поетичній творчості, започаткувавши свій родовід ще від легендарної грекині Сапфо, яку вважали рівною собі найбільші грецькі поети. Кожна поетка вважає своїм обов'язком розвивати цю тему. Катерина Міщенко теж дотримується цієї традиції.

Кожна людина має бути неповторна. Як би виглядав світ, в якому всі люди були б однакові? Люди повинні бути різними: сильні й слабкі, енергійні й нерішучі, веселі й схильні до смутку, безоглядні й обережні. І серед них є місце для жінок, які, попри загальноприйняті погляди, що жінка має бути слабкою, хочуть бути сильними. Хоча й сила жінки в її слабкості, лірична героїня збірки сильна в коханні, навіть у нещасливому. Вона романтична й чуттєва натура.

Збірка "Улітку, в кінці зорепаду" складається з поезій, які Катерина Міщенко написала в юному віці. Юність – це пора, коли кожен з нас переживає перше розчарування в коханні, перші невдачі й падіння. Тому й не дивно, що лірична героїня є ще не сформованою особистістю, яка вміє триматись на плаву життя.

Катерина Міщенко створила образ своєї ліричної героїні дуже загадковим і таємничим. Жінці, яка створена для кохання, залишається завжди лише право любити когось. Вона весь час згадує минуле, хоча й прагне відректись від спогадів. Поетка наділяє ліричну героїню відчуттям нещастя розбитого серця:

„І вічно,
плачуть луки зимою
за травами,
сохне гола земля
за зливою,
небо ридма ридас
за сонцем.

Тільки я над погаслим
вогнищем
промовчала стонадцять літ” [1, с. 68].

Лірична героїня, задихаючись жалем, все ж боїться дозволити ворухнутись серцю, щоб її розпач не почув Всесвіт. Вона вміє залишитись у житті удвох із долею, вірною своєю супутницею. Жінка не повернеться до коханого "ні в один з п'яти мільярдів років" [1, с. 75]. Її впевненість, рішучість – як беззаперечний контраст розчуленості, песимізму, відчаю.

Героїня збірки Катерина Міщенко неоднозначна й мінлива у своєму коханні. Вона то визнає, що любить його, і в цих словах стільки сили, почуттів, енергії, що забуває і "виринає" ім'я коханого з серця й пам'яті, то знову із всепрощенням приймає його в особисте життя. Її любов не безконфліктна, але не трагедія і не ідилія. Скоріше – драма. Драма її зраненої душі.

Кохання ліричної героїні сповнене бажанням завжди бути поруч з Ним і водночас відчуттям страху й боязні перед невідворотністю подій – розлукою й розчаруванням. Останні дуже часто домінують у її особистому житті, хоча й не нігілюють право на щастя.

„Люблю конвалії,
а ти приносиш ромашки
і ображаєшся, коли нагадую,
кажеш: яка різниця,
адже – білі...
Обіцяєш більше не забути,
але і завтра –
ромашки, ромашки, ромашки...
Ну, як пояснити,
що квіти тут ні до чого?” [1, с. 43].

Жінка хотіла дізнатися про справжню силу почуття її коханого. І на жаль, лише невдача. Вона знає, якщо Він залишить її й ніколи не повернеться, все ж чекатиме на нього. Але хтозна, чи легко буде повернути вогонь кохання!

„Ти прийшов,
а у мене погас вогонь –
тебе зігріти.
Ти прийшов,
а у мене не стало води –
тебе напоїти.
Ти стоїш,
та у мене мовчать руки -
до тебе летіти.
Ти стоїш,
та у мене затерпли уста –
тобі говорити.
Ти прийшов,
а у мене німіють ноги –
до тебе ступити” [1, с. 17].

Можливо, лірична героїня не завжди щаслива, тому що не вміла цінувати любов. Хоча після переконливих слів

„Якби зі мною не було тебе,
якби мене з тобою не було –
день не погас би,
але світ
на одну радість,
один біль,
на один зойк,
одну сльозу
став би коротшим” [1, с. 46].

недоречно було б називати таку жінку егоїсткою. Вона, як вулкан Везувій, готова довести всім своє безмірне кохання.

Катерина Міщенко у "Саркастичному ескізі" категорично заперечує справжність і чистоту людських вчинків:

„Хіба ми сміємося – вентилюємо легені.

Хіба плачемо –

омиваємо очі.

Любимо?

Спочатку володіємо океаном і з багатства того

закидаємо його піском,

аж поки

зостається замулений струмок.

Тоді пригорщами носимо воду з боліт,

і лише у снах

тонемо в океані” [1, с. 40].

Але ж люди не ідеальні комп'ютери, яких можна запрограмувати. Всі ми схильні робити помилки, бо людині властиво не підкорятись правилам і деяким моральним канонам.

Жіноча натура, у свою чергу, є і виявом чоловічої мужності, і незламності свого духу, і водночас – це сплав доброти й стриманості, глибини почуттів і цнотливості, почуття власної гідності і покірливості коханому. Приходить любов, і вона стає найголовнішим у житті жінки, вона стає самим життям. І марно їй противитись, марно робити вигляд, що ти байдужа. Лишається тільки відкрити їй своє серце і вдячно прийняти все, що з собою приносить любов, – і радість, і сльози. А коли любов відходитиме, не треба намагатись затримати її, залишається тільки одне – тихо стояти і печальними очима дивитися їй услід. Ні, залишається ще одне – на все життя зберегти в серці світлий спомин про свою любов.

Жінка розуміє, що в житті все з часом закінчується. Вона "летітиме з кручі, як зранена птиця" [1, с. 55], але зведеться й знову піде. Навіть померши, почне жити заново. На ліричну героїню минуле не зможе накласти кайдани:

„Прийду і скажу:

оце і все,

зібрано чемодани,

фіранки на вікнах зірвано
і зітерто сліди. Усе.
Зосталося глянуть у вічі
так,
щоб не бризнули сльози.
Зосталося мовить "прощай" так,
щоб не зойкнуло серце.
Зосталось шепнути "прости", так,
аби стало сили
піти" [1, с. 37].

У Людмили Таран є співзвучні рядки:

„Утечу, утечу – не піймаєш!
Не взискуй понад міру. Своє т
и узяв. Утечу, заховаюсь
Над усе – золота самота.
Як молитись. І чути незримо.
Знову бачити ниті часу.
Не твоя. Наче ящірка чиста,
залишаю хвоста на піску.
Я голодна - на волю і спокій.
Потаємний одчинено рай –
І співає усміхнена брама,
Що її зачиняло сама" [32, 70].

Лірична героїня Людмили Таран впевненіша у своєму бажанні розлуки з коханим, на відміну від героїні Катерини Міщенко. Вона не боїться дивитись йому у вічі, їй вистачає сили й духу втекти від нього. Жінка в Катерини Міщенко все-таки мріє про зустріч на перехресті доріг, де вони неодмінно безжально розминуться з коханим. Людмила Таран, навпаки, наділяє свою ліричну героїню почуттям гордості, впертості, оптимізму.

У той момент, коли ліричні героїні Катерини Міщенко та Людмили

Таран ще стиха, зате впевнено думають про час розлуки, Оксана Забужко устами своєї героїні демонстративно з неудаваною мужністю запевняє:

Це не ваша печаль,
З ким я завтрашній день відкоркую,
Вал яких вечорів мені вірші, мов гальку, наніс,

Це не ваша журба –
Хто мій рот, як цигарку, розкурить,
І з яких карколомних висот моє серце
шугатиме вниз.

З кого зайві слова
Обберу, наче з дерева гусінь,
В чий півморок засвічену лампу внесу –
ні сестра, ні жона ...

Ну і що вам за клопіт,
На яким повороті зірвуся?..
Приземлюся – то встану” [10, с. 66].

Такий тип жінки найбільш прийнятний для суспільства, де якраз не вистачає саме жіночої правоти та зверхності (як влади) над чоловічою половиною людства.

І все ж ліричній героїні нестерпне життя без коханого. Двері й вікна стали фатами. Лише одні стіни, холодні, німі. Кімната як клітка. Проте героїня Катерини Міщенко не прагне вернути минуле заново, хоча Він бажає почати все спочатку. Але

„Квіти відцвіли,
дерева вирости,
трави вицвіли,
та й річку ми перебрали,

у котру двічі не ступиш” [1, с. 22].

У словах жінки відчутні сентиментальність і нотки суму за тим, чого не повернути. І все ж вона не хоче гратись з долею, а кориться їй.

Деколи ліричній героїні хочеться зірвати із себе "зіпрілий одяг" [1, с. 9]. Він, як та холодна гадина, вже надто сильно обвив її грішне тіло й безгрішну душу. Жінці хочеться вирватись із полону минулого, втекти від нього. Лірична героїня з оптимізмом дивиться вперед. Вона мріє:

„Ввійти у вічні зела,
росою ранньою умити тіло й вид,
угледіти в краплині себе і Всесвіт,
спинитися над прірвою і глянуть
ввись” [1, с. 9].

Ніяка сила не зупинить жінку на шляху до нового життя. Вона йтиме з високо піднятою головою "крізь рокотання грому, гвалт грози, під обстрілами хижих блискавок" [1, с. 9].

Як бачимо, лірична героїня ще зовсім юна і не готова до життєвих буднів. Вона перебуває у власному світі, що створила і вимріяла сама для себе. Проте життя зуміло з часом проникнути і в захисну ауру.

Є в Катерини Міщенко поезії, які можуть свідчити лише про одне – незвідане творче світосприймання поетки:

„І я вічна, наче в храмі свічка,
Я у відблисках її вогню” [1, с. 77].

Невже свічка – вічна? Можливо, так. Її ж кладуть перед безсмертним, духовним, вищим від земного. Свічка, як символ світла, з'єднує людину з космосом, створюючи таким чином нерозривний зв'язок між ними. Катерина Міщенко перебуває на шляху до вічного, бо вона у відблисках священного вогню. Можливо, тому її поезія така магічна, глибока і водночас привабливо відверта.

Поетичний світ збірки багатий на різні тропи, зокрема цікаві та неординарні епітети та метафори. Кожному образу свого вірша Катерина

Міщенко надає своєрідне життя, персоніфікує, олюднює. "Зима на заручини з тілом зів'ялі підсніжники кличе" [1, с. 49], "дощ знахабнів – у зашторені вікна б'ється" [1, с. 51], "стугоніли кроки вчорашнього дня молоточками в тім'я" [1, с. 72], "небо впало на землю і визріло пролісками" [1, с. 87], "борозна розкритими вустами цілувала зерна ярини" [1, с. 89], "молодий один-однісінький червоно-гаряче-болюче-ніжний день" [1, с. 14], "мініатюрно-досконала мураха" [1, с. 24], "фальшиво-живі лілії" [1, с. 29], "цнотливо-недоторканий літопис" [1, с. 56], "пелюсткове тіло" [1, с. 60], "пурпурово-гарячі вітрила" [1, с. 73].

Як бачимо, образами поезій Катерини Міщенко можуть бути навіть абстрактні, не конкретні явища, які звичайній людині, здавалося б, неможливо опоетизувати. Поетка ж оспівує все. Не тільки люди з їхніми проблемами, почуттями можуть мати право на існування в художньому світі поезій. Навіть неживі предмети навколишньої дійсності оживають. "Дві тоненькі ниточки, тріпочуться і міняться, як разочки веселкового намиста, лежать на моїх грудях" [1, с. 77].

Кольорова гама збірки побудована на контрасті. "Я прийшла у цей сад у рожевому вбранні у білюсіньких туфликах" [1, с. 8], "посмуговане небо червоними батогамми. Пошматовано землю чорними нагаями" [1, с. 28], "я народилась у білих маках, а ти – у червоних, і сходить над світом білим сонце червоне" [1, с. 71].

Катерина Міщенко віддає перевагу світлій палітрі кольорів, створюючи таким чином легкість та невимушеність сприймання її віршів. Дуже часто фігурує класичний білий, який передає чистоту світосприймання ліричної героїні поетки. "Білі крила птаха" [1, с. 53], "біло навкруг, аж страшно" [1, с. 65], "був білий-білий день" [1, с. 70], "ночі білі піняться" [1, с. 80].

Катерина Міщенко у першій збірці "Улітку, в кінці зорепаду" – просто звичайна жінка, яка дарує нам свою поезію. Її звичайність – це неординарність її мислення, думок, уявлень, що всією силою "заговорять" у наступних збірках поетки.

„І лишилось півслова сказати,
півкроку ступити,
лиш-лиш простягнути руку
і вже за мить – увійти”

/Майбутнє/ [1, с. 12].

Висновки до 1 розділу. Отже, перша збірка Катерини Міщенко "Улітку, в кінці зорепаду", до якої увійшли ранні твори, написані ще в учнівські та студентські роки, продемонструвала вже неабиякі грані таланту молодої поетки. Їй цікаво одвічна тема любові, але це не банальне зітхання про втрачене кохання, чим часто грішать різного штибу графомани та поетипочатківці, це спроба піднятися на рівень філософського осмислення ролі й місця жінки у стосунках із чоловіком, право її на вибір. Зрештою, вже ранні твори окреслюють контури доволі потужного філософського первня лірики – однієї з характерних рис поетичної творчості К. Міщенко в подальшому.

Розділ II.
БАГАТОГРАННІСТЬ РОЗКРИТТЯ ЛЮДСЬКОЇ ДОЛІ
В ЗБІРЦІ „ПРОФІЛЬ СЛЬОЗИ”

Життя поета – це його вірші. Якщо поет і його творіння не зливаються в нерозривній єдності, не виникає того дива, без якого люди не можуть жити, – поезії. Катерина Міщенко ж демонструє читачам саме приклад тісного зв'язку між нею, поеткою, ліричною героїнею (ці постаті то зливаються, а то розходяться) та її віршами.

Галина Тарасюк визначила, що "творчість, особливо для жінки, – це сатисфакція нездійсненого, можливість грати ролі, яких позбавлена в реальному житті, говорити різними голосами, але тужити можна тільки голосом власним" [37, с. 7].

Творчість – це людина, а не тільки тексти, у яких вона реалізувалась як митець. Творчість саме виявляє те, що суттєво відрізняє одну людину від іншої. Бо ми й шукаємо якраз у творчості людини її неповторність. З одного боку, творчість мусить об'єднувати людей на ґрунті спільного, а з іншого – демонструвати людську неповторність. Тож як же ця неповторність може бути пов'язана з можливістю широкого спілкування між людьми? Це є, справді, психологічною та філософською проблемою. Проте саме через творчу неповторність і можна знайти найглибше, найсуттєвіше в людині, і це найглибше є всезагальним. Творча індивідуальність – інструмент, що допомагає побачити в людині вселюдське.

Катерина Міщенко вдало поєднує емоційне з раціональним. І чим більше та безбоязніше вдивляється поетка у власний внутрішній світ і відтворює його для нас, тим цікавішою стає її поезія читачам. На підтвердження сказаного слугуватиме друга збірка Катерини Міщенко "Профіль сльози", що вийшла в Чернівцях у 1996 році. До збірки, за словами поетки, увійшли поезії, друковані в буковинській періодиці протягом 90-х років та вірші, написані навесні 1995-го року.

“Профіль сльози” – вибухова, писана ніби в один день, одним настроєм, на одному диханні збірка. Профіль сльози – це те, чого не можна піймати, але воно існує. Хтось може навіть відчути, а для когось це залишиться дивиною. Якщо поетика назви першої збірки „Улітку, в кінці зорепаду” дає поштовх до мрійливо-оптимістичного сприйняття дійсності, відображеної у творах, то назва „Профіль сльози” налаштовує радше на сумний лад (не обов’язково песимістичний, але гіркий; лірична героїня вже назвою натякає на пережиті негативні емоції).

У Катерини Міщенко жіноче сприйняття світу, жіночий спосіб мислення. Жінка є жінкою, вона сприймає світ не у вигляді абстрактних тверджень, а через конкретні образи, вона не вирішує: це правильно, корисно, розумно, а значить, воно мені повинно подобатись. Їй просто щось подобається або не подобається. Чоловік же спочатку будує в своїй уяві теоретичну модель світу, а потім починає підганяти під неї власне життя й переконувати всіх (а може, й себе), що світ саме таким повинен бути. Він спочатку вирішує, коли має бути щасливим, а коли нещасним, і лише тоді все це переживає. А жінка просто сумує чи радіє, бо їй сумно чи весело, і тільки-но постане потреба, вона почне власну поведінку й свої почуття теоретично обґрунтовувати. Жінка завжди може підвести безперечні теоретичні підвалини під будь-які свої почуття, навіть коли вони кардинально змінюються. Саме прототипом такої жінки і є лірична героїня Катерини Міщенко.

Смуток від спогадів про минуле щастя, смуток від усвідомлення швидкоплинності життя – основні мотиви збірки. Але не треба ототожнювати смуток із песимізмом. Песимізм – це сірий туман, який застеляє обрії, і вже нема нічого в минулому, нема нічого в майбутньому, а отже, ні за чим жалкувати, ні до чого прагнути. Смуток – це срібне місячне сяйво, яке робить все довкола особливо прекрасним, і сповнює душу ніжним щемом, і стишує слова та жести, щоб необережним порухом не знищити тієї світлої краси довкола.

Жінці необхідно знати, що коханий добрий, що він не вразить чутливого

серця, не зробить йому боляче, не принесе смутку. Але смуток та розчарування неминучі, а біль вже торкає серце жінки. Він хоче бути чесним, а стає жорстоким. Ще немало мине важких днів і безсонних ночей, немало ще буде пролито найгіркіших сліз.

При аналізі поезій збірки “Профіль сльози” здається, що лірична героїня Катерина Міщенко – це суцільний клубок сумнівів, страху, спогадів. Поетка ніби створює для нас маленьке короткометражне кіно, то чорно-біле, то кольорове, то німе, та аж занадто гучне. Як у ремарках до одноактної п’єси, Катерина Міщенко подає опис:

„Зачиняються двері.

Ко-ри-дор.

Ліфт.

Схо-

дин-

ки.

Ву-ли-ця” [2, с. 24].

Створюється своєрідна атмосфера загадковості. На тлі цієї розміреності – лірична героїня зі своєю роллю. Вона – актриса власного щастя. Двері уже зачинені до нього, але її душа, внутрішнє єство залишилися там,

„де тремтка осміліла рука

на всесвіті твого тіла

все шукає й шукає

незвідані острови” [2, с. 24].

Відчуженість разом із невпевненістю теж неабияк характеризує образ ліричної героїні.

„Я чужа цьому містові,

як металева огорожа паркові...” [2, с. 21].

Здається, що відстороненість від суспільства, замкненість у собі переростає у крайність, безвихідний тупик.

Лірична героїня по-дитячому заздрить псові, якого щоночі випускають

на волю. Вона ж – прикута до власних обов'язків. Як кумедно і водночас життєправдиво звучить зітхання:

„Кухня.

Знову збігає кава.

Ласкітливе “хи-хи”, як ляпас.

Ніби цвяшок у тім'я – повчання:

і звідки у тебе руки ростуть!” [2, с. 19].

Жінка попри все сподівається на дощ, який змінить щось у її житті (хоч як це наївно). Вона вірить, що навіть земля колись розколеться й поглине весь чорний світ і “того, хто віртуозно умів (під загальним наркозом олов'яних слів) устроїти у серце тупий ніж” [2, с. 19]. Але це все лише надії як спроба виправдати свою слабкість.

Деколи лірична героїня, зневірена й заплутана у власному незнанні, не може визначити своє місце під сонцем. Хто ж вона? Катерина Міщенко, реально оцінюючи речі, завжди бачить їхню слабшу сторону, відчуває, що саме заставляє людину помилятись, що спричиняє до розчарувань і зневіри. Можливо, все, що відбувається, пов'язане з тим, що ліричну героїню просто-напросто “позичили”. Катерина Міщенко прирівнює її до речей, зокрема до “сусідського решета”. Парадокс. І що важливо – у ньому (решеті) героїня “манюня дірочка: Сонце не проскочить, місяць не помітить...” [2, с. 15]. Невже вона втратила всю віру й любов до життя, що навіть хоче бути звичайною “сірою мишкою” буденності, яку ніхто не помічатиме? Лірична героїня проявляє себе слабкою, невпевненою.

„Ніби мене навік позичили та й забули.

І ті, що зичили...

І ті, кому зичили...” [2, с. 15].

Вона настільки самотня, що просить павучка знайти її. Він своїм павутинням обплете її і втримає на плаву життя. Невже вона настільки слабка духом, щоб змогти із “речі у собі” перетворитись у сильну й вольову особистість.

Життя – це своєрідне плетиво білих і чорних ниток. Без горя не буває щастя, без розчарувань – надії, без зради – любові. У ліричної героїні ніби все життя поділене навпіл. Одна частинка – це біле, а друга – чорна темрява.

„Несу, наче хрест, обличчя,
покраяне долею навпіл:
справа - у білий вуалі,
зліва - в жалобі чорній” [2, с. 2].

Жінка кориться долі, хоч як це їй важко. Якесь незвідана сила допомагає їй (хоч на деякий час).

„Все не так. І немає притулку
душі осліплій в глухому тілі...
Наколола життя на цвяшок:
хай висить?
Так –
як треба” [2, с. 7].

Ніщо не може назавжди відігнати від ліричної героїні самотність, розірвати павутину болю. Здається, що в неї безвихідне становище, з яким потрібно змиритись.

„Забилася у найсірішу шпарину
вкупі зі страхом, образою, люттю,
прокляттям і безнадією.
Виглядаю і бачу: світ –
наче кліть...” [2, с. 42].

Життя для героїні – своєрідний лабіринт без виходу. Їй залишається же надіятись, хоча й сподівання уже “зледеніли”. Доля весь час відвертається від жінки.

„Уже ніщо,
уже ніскільки
ані печалить, ні п’янить.
А на облуплених одвірках –

найдосконаліша насмішка -
підкова щастячка висить” [2, с. 43].

Лірична героїня, незважаючи на всі удари долі, сама для себе буває садистом. Її внутрішнє начало – мазохістське. Вона завдає собі болю, коли ятрить душу “вчорашнім”:

„Обриваю бинти,
і на рани скапує гріх
позаминуло-торішньо-вчорашніх
задушених у пуп’янку
радостей” [2, 40].

Попри все, ми не можемо цю жінку назвати цілковитою невдахою й слабохарактерною натурою. Вона просто не в змозі оволодіти власним внутрішнім світом, що сильніший за її світ як особистості. Великим подвигом все ж є висловлення почуттів, які інші здавлюють, засуджують.

Часом героїня розуміє, що їй чужий реальний світ. Вона не створена для життя в ньому. Вона занадто наївна, щоб вижити серед жорстокості, зла й неправди. Лірична героїня душею завжди у власному світі, де:

„Трава є повік зеленою
де самі по собі
ростуть квіти,
де птахи не бояться
сідати на землю – там
загубився мій голос” [2, с. 38].

Жінка прагне ідилії, гармонії між навколишнім світом і внутрішнім. Проте її мрії, як це часто буває, розбиваються об тверду скелю дійсності.

Своєрідним етюдом є замальовка Катерини Міщенко про жіночу долю. Щастя ніби є, але чомусь завжди з фальшивою посмішкою. Жінка кожного дня одягає елегантні костюми, вибирає найвишуканіші прикраси й парфуми. Вона чекає, що, можливо, саме сьогодні настане її зоряний час. Але знову – розчарування, поразка.

„Біля дзеркала жінка спроквола
знімає прикраси,
ватним тампоном знімає складний
макіяж;
випускає з полону останній
холодний гудзик.
Тоді
зганяє з обличчя фальшиву усмішку
захоплення,
з волосся витріпує геть задубілі
слова,
тіло звільняє від поглядів хтивих і
доторків –
Все!” [2, 26].

Жінка німими сльозами проганяє озлоблення і каяття та уявно намагається поставити на минулому замок. Новий день – нові надії і сподівання.

„Стою біля дзеркала.
Вибираю прикраси.
Вишукані парфуми.
Елегантний убір” [2, с. 26].

Коли вірш про нещасливе кохання, то він майже обов’язково зводиться до того, що наше щастя ще попереду. Якщо вірш про осінь, то обов’язково згадується в ньому майбутня весна. Навіть вірш про смерть обов’язково супроводжується думкою про вічність життя. Це все від нещирості, від заданості поезії. Лірична героїня Катерини Міщенко хоче показати всім, як їй боляче. У світі є лише одна сила, яка здатна стати поруч Життя і Смерті – Любов. І вона приходить у серце, може, вже з його останніми ударами, і бліді уста шепочуть свої, може, останні слова. Треба тільки прислухатись до цих слів.

Кохання ж, прийшовши в серце ліричної героїні, зробило її водночас і щасливою, і нещасною. Проте вона живе лише цією любов'ю, хоча й тільки страждає.

Ліричній героїні холодно без коханого, який залишився на горизонті життя. Її тіло

„Має усе окрім того,
про що несамовито кричить
трав'яна волосинка
на забутому материку
застуджених пісків” [2, с. 41].

Жінка настільки тендітна, незахищена, що їй дуже важко протистояти болю, сум'яттю, плетиву сітей, яке ловить її думки. Вона визнає своє нещастя. Можливо, всі її біди з особистої провини перед самою собою. Хіба ж щастя не у власних руках людини? Лірична героїня ж нічого не бачить поза внутрішнім відчаєм.

„Покрию чорним серпанком
жалі
безнадії,
горе.
Зозулі на трухлій гілляці
затисну зашморгом горло...” [2, с. 34].

Такі зізнання не можуть служити цілковитим виправданням особистого безсилля ліричної героїні. Вона не нависна сама собі. Але саме ці слова змушують задуматись над поведінкою і вчинками жінки.

„Не стає мені сили.
І вміння. І знань. І терпіння.
І навіть – совісті” [2, 35].

Зазнаючи стільки невдач, падінь, лірична героїня не знає, як бути:

„Упасти чи йти?
Чи вернути назад назавше, і –

будь, що буде!” [2, с. 35].

І вона вирішує все ж іти, але по межі між минулим і майбутнім, не заглиблюючись у теперішнє.

Лірична героїня боїться свого минулого. Вона намагається весь час наглухо закрити фіранками від минулого теперішнє, щоб у нього ніколи не прилетів “...той листок, що обідраний прилетів звідкілясь і тулиться до обмерзлої шибки...” [2, с. 37]. Вона навіть шокує своєю рішучістю сказаного:

„Я вас не знаю.

І ви чужий.

Навіть мізинець ваш
не діткнувся мого дня.

Навіть волосинка ваша
не торкнулась моєї ночі,

Бо ви чужий.

І я щорання копаю рів,
аби увечері вам не стало духу
переступити його” [2, с. 20].

Жінка хоче забути його, бо знає, що він живе у її серці. Молитовно просить і закликає саму себе, щоб лише:

„Не просилися руки
на цвинтар бажань,
аби пролилася вода
і погасила вогонь,
якого – не було” [2, с. 20].

Лірична героїня Наталки Білоцерківець теж не бажає продовжувати свої зустрічі з коханим:

„Я хочу бути тим, ким я не буду
Я хочу стати, хто вже є не я
Я хочу знати, чути – і забути,

Як вирізає ніж твоє ім'я" [4, с. 9].

Можливо, це й простий блеф. Проте жінки уперто стоять на своєму і свято вірять у нове життя:

„Тебе нема, не було і ніколи не буде -
учора - це так давно!
завтра - це надто пізно!" [2, с. 37].

Читаємо ці рядки в Катерини Міщенко. Звучить дуже переконливо, навіть жорстоко. Лірична героїня Наталки Білоцерківець гуманніше ж поводиться зі своїм, уже колишнім, і не своїм, коханим. Вона називає і запевняє, що:

„Ти – поїзд, що відходить в нуль годин
нового року...
Ті ж купе, пасажири...
Ти – поїзд, що палаюче вино
проллєш на тіло,
аби несамовитіше воно
палахкотіло.
Ти – поїзд, ти – убивця і мета,
часу знемога..." [5, с. 21].

На відміну від Катерини Міщенко та Наталки Білоцерківець, Світлана Короненко наділяє свою ліричну героїню неабиякою силою духу. Вона, незважаючи на всі розлуки, біль страждання, промовисто стверджує усім:

„У права вступала осінь, йшли нудні дощі.
І тільки я
з усіх оцих дощів,
мов птиця Фенікс,
воскресала знову
й листи впереміж
з віршами

тобі

писала...” [18, с. 44].

Лірична героїня Катерини Міщенко нарікає на те, що її обранець:

„Перейшов мене убрид

І зловив мою золоту рибку.

Ти здирав з неї

бурштинову луску,

а я – ще жила.

Ти натирав її

найгрубішою сіллю,

а я ще - жила.

Ти дав її лизати

губастому вогню,

ая

ж

жила!” [2, с. 6].

У Людмили Таран ж лірична героїня не дозволяє так цинічно поводитись з нею, знущатись з її кохання. Вона стійко стоїть на варті своєї честі:

„Та я не жадаю

життя твого і душі,

я не прагну й на мить

тобою владарювати,

як вірного пса,

тримати тебе при нозі.

Але й не дозволю

із богонатхненного праху

ліпити свистульку

на догоду собі” [33, с. 5].

Ця жінка не допускає зверхності, брутальності з боку коханого. Він же не є земним богом, який може розпоряджатися життям смертних.

Усе минуло. Розлука розвела шляхи закоханих у різні сторони. Лірична героїня Катерини Міщенко розуміє цю закономірну невідворотність подій.

„Якби то так,
то ми б давно з тобою
спили нектару найповніший ківш
Але – не так.
Ні, любий мій, не так.
Проминуло.
Було – й нема.
Биті валянки
точить міль.
І знову – ранок.
І – знову день.
І місяць з чорною поворозочкою” [2, с. 18].

Жінка пасивно сприймає такий перебіг часу. Вона, як висохла травинка, що не чекає вже дощової зливи і сонячного тепла, а думає лише про свою неминучу загибель. Лірична героїня Людмили Таран попри все ще має змогу сказати, що любить Його.

...І холод очі обпалив до сліз.
Стоїть мороз гранітними стовпами.
І поміж нас – віки. І ця зима.
Сухе гілля гайдається між нами.
О, скільки нанизалося облич
на зустрічі минуці – упівка!
Я крізь усіх люблю тебе, люблю.
Горить мені зізда твоя глибока.
З тобою – крізь мороз. І – крізь усіх.
Крізь них, крізь них – до тебе. І назавше.
Як свічечка, запалена од зір,
Ніколи не помре моя душа вже” [35, с. 86].

Лірична героїня не затьмарює своє життя похмурими думками, бо знає, що від її не-кохання та мовчання погаснуть зорі у небі. Коханий для неї як совість, солонина, як сіль, що виростає на душі кристалами.

Катерина Міщенко звертає увагу у другій збірці “Профіль сльози” і на таку важливу проблему, як місце кожного з нас у суспільстві. Всі ми є невіддільною частинкою людства. Хоч ми неповторні, ексклюзивні, але все-таки одне єдине ціле. Людина для суспільства, чи суспільство заради неї. Мабуть, цей зв’язок має бути двостороннім, взаємозумовленим. Але в реальності він виглядає зовсім інакше. Сьогодні між людьми панує лише заздрість, зажерливість, черствість душ, нахабство, пиха. Проте є все-таки ще люди, які готові творити добро для суспільства, навіть жертвуючи заради цієї благодійної місії власним щастям. Саме такою є лірична героїня Катерини Міщенко. Вона, переборовши на деякий час негаразди життя, зуміла трішки вирватись з полону буденності і піднятися у “високостя”:

„Крила струменіють золотом:

– Ах, як гарно!

– Ах, скільки світла!

– Ах, який прекрасний!” [2, с. 25].

Але натовп чомусь, аж штовхаючись, падає. Невже з радості? Це лише чорна людська заздрість. Лірична ж героїня – милосердна й чуйна – “ділиться” із знайомими своїм щастям, всім чого досягла в житті. Вона забуває про минуле, прощає, можливо, навіть непростенне. Лірична героїня не керується загальноприйнятим: “Зуб за зуб, око за око”. Роздавши саму себе людям, вона “схололою грудкою падає вниз” [2, с. 25]. І замість очікуваної віддяки, підтримки, допомоги, чути лише насміхання:

„– Ой, яке общипане!

– Ой, яка гидота!

– Ой, гляньте...” [2, с. 25].

Лірична героїня розуміє, що у житті далеко не всі дотримуються біблійних канонів. Вона свято вірить, що

„Треба тільки – піднятися
навшпиньки,
чимдуж здійснити угору руки –
і...” [2, с. 25].

...і знову все, як бумеранг, повториться! Вона ж ризикне, бо хоче навчити людей любити ближнього свого. Одне, два, три..., десять падінь. Можливо, суспільство від загибелі душ врятує саме вона? У цьому випадку, лірична героїня, на диво, уже не тоне в морі сліз. Вона – протестантка. Еволюція її духу змушує бути незалежною й сильною.

Катерина Міщенко доводить читачам, що між людьми немає відчуття кровного братерства. Суспільство живе за правилом: “*Homō hominī lupus est*” („людина людині – вовк”). І як би не переконував якийсь доброзичливий самаритянин у зворотному, ми всі самі бачимо реальність.

„Кому ще ми потрібні
у нелюдському світі,
коли безсловесна тварина
прийшла тебе пожаліти...” [2, с. 27].

Поетка наголошує на тому, що світ – нелюдський. Отже, ми – зайві в ньому. Але хіба світ став таким не через нас самих? Катерина Міщенко залишає це питання без відповіді, даючи нам змогу самостійно зробити висновок.

Катерина Міщенко торкається проблеми: хто ми на цій землі? Ми – “ніби гори, а наче пустеля” [2, с. 41]. Часом людина неприступна, стійка до будь-яких випробувань долі, а деколи – одинока, страшна від власної непотрібності в цьому світі і водночас нещасна через свою самотність. Проте ніхто не винайшов ще абсолютної формули щастя. Все людське життя ніби й підпорядковане самій людині, але є Хтось, який керує нами і ми підвладні Йому – Бог. І як би поетка не прагнула зрозуміти сенс життя, вона все одно доводить читачам, що зв’язок між Всевишнім і людиною – вічний і нерозривний. Кожного дня над нами

„Чорним потоком
висне з неба
непроціджене
гірке буття” [2, с. 42].

Життя пред’являє людині різні випробування. “Поміж ножами танець” [2, с. 31]. Так розцінює Катерина Міщенко людське існування. Ми змушені сприймати все реально, твердо. Дехто мириться, а дехто йде напролом, руйнуючи й змінюючи на шляху зайве й болюче. Таку людину можна назвати кар’єристом власної долі, адже навіть посеред моря вона відчуватиме спрагу. Проте всі ми:

„Живемо
на незграбних ходулях.
І мріємо утекти в рай” [2, с. 29].

Катерину Міщенко дивують часом несумісні речі. З одного боку, все закономірно, життєво, а з іншого – повна протилежність. Ця аномалія цікавить поетку. На перший погляд, немає нічого незвичного в тому, що метелику можуть просто обірвати крильця лиш через те, що він – просто гусінь, у полі витравити волошки, бо це тільки бур’яни, потопити новонароджених котенят, тому що плодяться забагато. З цими явищами стикалась майже кожна людина. Проте ніхто ніколи не замислювався, чому саме так. Хіба не ми придумали такі жорстокі аксіоми.

Поетка ніби й змирилась з таким “благоустроєм” суспільства, бо ці традиції тягнуться з діда-прадіда. Але Катерину Міщенко непокоїть одне:

„Коли людина обзиває людину
гадиною
і при цьому не ціпеніє навік –
тоді розумію, чому чужа тут,
як виродок” [2, 44].

Невже це теж традиція, закономірність? Поетка ще і ще доводить, що людина є ворогом не лише природі, але й ближньому своєму, а, отже, й сама собі.

Важко щось докорінно змінити, хоч і страшно сприймати все наяву.
Катерина Міщенко устами ліричної героїні визнає:

„Живу –
ніби у землетрус несучу
порцелянову вазу.
Слід тремткий,
як у профіль сльоза” [2, с. 29].

Людське життя – ніби землетрус щастя, з кожним поштовхом якого воно зменшується або повністю руйнується. Тільки сильна, вольова особистість здатна реанімувати, відродити радість і безпеку, щоб душа все життя не була концтабором. На прикладі ліричної героїні бачимо, що вона не належить до числа тих, хто здатен утриматись на плаву життя за будь-якої погоди. Жінка не може повністю забути минуле, спалити місток, що з’єднує такі дороги для неї реальності – минуле й теперішнє. Весь час лише “регоче ненеситна ніч і позіхає день вищербленими почуттями!” [2, с. 32].

Лірична героїня збірки “Профіль сльози” – як птах з розкритими крилами, що стоїть на вершині гори, але не знає ще, чи готова полетіти.

Вона й хоче чогось нового, проте боїться відректись повністю від старого, такого звичного.

Поетика збірки надзвичайно різнобарвна. Катерина Міщенко, як завжди, є справжнім творцем неординарних метафор. “Туманом спливає життя” [2, с. 3], “мої вірші, як ненароджені діти, гратимуться реп’яками глухонімо” [2, с. 8], “калатає дзвоник на шиї бджоли” [2, с. 13], “ромашки обдурені зло цокотять” [2, с. 13], “плететься проспектом сльоза невгамована” [2, с. 12].

Кольорова гама значно похмуріша ніж в першій збірці Катерини Міщенко “Улітку, в кінці зорепаду”. Вона представлена здебільшого темними тонами, які найбільше передають той сум, відчай, розчарування, що притаманні для збірки “Профіль сльози”. “Чорна жалоба” [2, с. 2], “червона квітка” [2, с. 4], “червоний мармур” [2, с. 11], “місяць з чорною поворозочкою” [2, с. 18], “чорне небо” [2, с. 30], “чорний серпанок” [2, с. 34], “червоні сльози”,

“фіолетовий котик [2, с. 14]. Проте, деколи зустрічаємо і “білі крила” [2, с. 32], “біло-рожеві маківки” [2, с. 35], “жовтогарячий пилок” [2, с. 35], “білий квіт” [2, с. 35]. Катерина Міщенко використовує світлу палітру кольорів, щоб хоч на деякий час розвіяти чорну журбу ліричної героїні.

Висновки до 2 розділу. Отже, другу збірку “Профіль сльози” образно можемо назвати “поезією в собі”, яка вихлюпнеться уже назовні в наступній збірці “Завії медів”. Ми не зовсім чітко можемо визначити, що найбільше цікавить Катерину Міщенко, а зокрема її ліричну героїню у збірці: чи то саме життя, сенс буття, вічність чи любов. Схоже, все з переліченого потроху. Треба відзначити оце тематичне розширення у творах другої збірки, в порівнянні з першою, як і поглиблене розуміння, сприйняття й відображення тем, що були зреалізовані й у попередній збірці.

Розділ III.

ОСОБЛИВОСТІ СВІТОСПРИЙМАННЯ

У ЗБІРЦІ КАТЕРИНИ МІЩЕНКО „ЗАВІЯ МЕДІВ”

Психологи виділяють декілька аспектів, які пояснюють прагнення людей займатися мистецтвом. Найбільш далекий від духу науки – аспект, що виявляє матеріальну вигоду. Наступний щабель займає бажання самоствердитись, довести собі й іншим, що ти на "дещо" спроможний у цьому, тобто в мистецтві. Третій аспект – прагнення до самовираження, до найбільш повного виявлення своїх індивідуальних можливостей. Та найбільш цінним, спонукальним мотивом до заняття мистецтвом слід вважати цікавість, бажання дізнатися, в чому суть природи.

Якщо в людини головний стимул творчої активності – прагнення до самовдосконалення, але вона сама не володіє сумлінністю, то в кінцевому результаті це бажання майже безповоротно перевтілюється в гонитву за ефективними результатами й нерідко призводить до підтасовки фактів. В основному через це галузь мистецтва постійно втрачає велику кількість справжніх митців.

Важливим фактором, що гальмує розвиток та вдосконалення людини творчої – митця, є нерозуміння його творчості суспільством. Талановиті люди – рідкість. Митець, будучи й творячи в суспільстві й для нього, разом із тим відокремлюється від усього навколишнього світу, стає одинаком у своїй сфері, незрозумілим, засміяним, покинутим і, врешті-решт, забутим, нікому не потрібним генієм "особистого мистецтва".

Катерина Міщенко не належить до числа таких. Вона не "замикається" повністю в собі. За словами поетки, коли вона пише вірші, то перебуває у своєрідній прострації, де є лише сама й нікому не підвладна невидима муза. Проте назавжди, на її думку, там залишатись непотрібно. Бо тоді людина цілком зречеться буденної земної дійсності, відсторониться від життєвих проблем, зануриться у вимріяний, такий доступний, вільний, просторий для

своєї душі світ. Саме в ньому вона віднайде спокій та гармонію, а душа зазнає найбільшого злету. Але цілковито зануритись у внутрішню ауру "дещо хитро" стосовно до інших, звичайних людей, які не можуть відчувати силу такого блаженства. Тому Катерина Міщенко завжди поєднує приємне з корисним, живучи заради потреб і забаганок власної душі й на благо суспільства. З її поезій кожен має право "брати" для себе найнеобхідніше, те, чого не вистачає його душі та серцю, що можна досягнути, лише перебуваючи поза реальністю.

Катерина Міщенко вважає, що митець повинен, попри всі перешкоди, творити, і байдуже, чи розуміє його хтось так, як він хоче, чи ні. Головне – він виявляє себе, і це йому потрібно. Поетка працює саме за таким принципом. Для неї поезії є одягом душі. Вони, як ніщо інше, рятують від буденної оголеності. Завдяки своїм віршам вона може спілкуватися з людьми, даючи повну, цілковиту свободу творчому его, розкріпачуючи таким чином духовний внутрішній світ від нашарувань і тягара щоденних проблем. Прикладом такого взаємозв'язку може слугувати третя збірка Катерини Міщенко "Завія медів".

Вона вийшла друком у 2001 році у чернівецькому муніципальному видавництві "Місто". У ній використані роботи професійного фотомайстра Володимира Конєва. Критика схвально оцінила збірку. Микола Рачук відзначив, що "хто прочитає цю неординарну книжку, розуму не набереться, не збагатиться, а от так ніби на лютому морозі серед снігів зірве тро... ні, не зірве, а обійме її легенько долонями (не забувайте, що вона колюча) і вдихне свіжого теплого весняного аромату" [26, с. 261]. З виходом "Завії медів" Антоніна Романець впевнено сказала: "На буковинський поетичний Олімп, де автохтонні молоді поетеси дефілювали в постолах, прикриваючи сардаками розповнілі талії, Катерина Міщенко [...] граціозно зійшла на високих підборах ходою супермоделі. Усі захоплено зойкнули і притихли. Її поезія, як і вона сама, виглядала витонченою, з нетутешнім запахом дорогих парфумів, рубіновими спалахами настоящего вина і шурхотом вечірнього шовку в

розкішних інтер'єрах. (Це вам не шампань серед смerek і гаряча сільська еротика під стріхою гуцульської колиби) [28, с. 16].

"Завія медів" – оповита загадковістю, цілком метафоризована збірка (на що натякає читачеві уже сама назва, не проста до осягнення її сенсів). За словами самої поетки, це поєднання непоєднуваного. Уже в самій анотації до збірки висловлена вся суть книги. Адже в ній сказано: "Завія медів" про найдорожче – життя, найголовніше – любов, найболючіше – розчарування, тобто про те, з чим жодній людині не розминутися у заметілях цього незбагненого світу – такого жорстокого, такого прекрасного" [3, с. 4].

Як висловились поетка, вона довго підшукувала назву, хоча наперед знала, що це має бути щось неординарне, дивакувате, незрозуміле. Завія підносить нас, закручує, захурделює нами, але це водночас страшно й цікаво. Меди – те прекрасне, ніжне, неповторне. Катерина Міщенко намагалась донести до читача своє розуміння реалій життя. У кожного предмета є звук, що з часом зникає, хоча й трохи існує, даючи про себе знати оточенню. Так і збірка "Завія медів" – це згусток, крик душі, що прагне донести людям хвилини приємного та відчуття красивого. Завія цих прагнень, мрій, сподівань допоможе виявити в кожному з нас власне еґо, зрозуміти суть свого існування та усвідомити, до чого прагнуть наші душі. Поетка намагається доторкнутися до нас хоча б частково своїми "медами" – поезіями, які прагнуть розкрити потаємні сторони сердець, допомогти вирватися на волю пригніченим, закомплексованим ідеям, реалізувати внутрішній світ. Читаючи збірку, ми частково, але все-таки заглиблюємось у такий привабливий і чарівний безсмертною енергією поетичний світ Катерини Міщенко.

Мабуть, доречно було б спочатку спробувати зрозуміти зв'язок Катерини Міщенко зі світом. Адже все те, що переживає, відчуває, чого боїться сама поетка, вона реалізує в ліричній героїні. Остання, в свою чергу, отримує вагому роль у життєвій п'єсі Катерини Міщенко. Героїня має набагато більшу свободу у виявленні своїх бажань. Вона може вчинити так, як хоче, незважаючи на думку оточення, моральні принципи. Для поетки її лірична

героїня є моделлю розкомплексованої вільної людини, кордонів і обмежень для якої не існує. Катерина Міщенко підсвідомо (а може, й свідомо!) прагне бути такою ж, але реальність життя накладає свої норми й закони буття. Тому поетка так старанно намагається оберігати поезію – власне "дитя" рідне по духу й крові.

Кожна поезія завершується своєрідними значками. На перший погляд, важко здогадатись, що саме вони символізують. А це справжні обереги, створені самою Катериною Міщенко.

Здавна чотирикутник був знаком Сварога – язичницького бога неба, ковальства, шлюбу. Його сином був Дажбог – бог Сонця, світла й добра. Ці боги символізували дію, яка творить у людині бажання жити, бачити себе у своїх діях, бажання вчитися, працювати, самоутверджуватися, самовизначатися, зрештою, вмерти, боронячи життя, волю та незалежність. Як пише С. Плачинда, – "людина перебуває у свідомості світу, і свідомість світу – у людині" [25, с. 21].

Як зізналася сама поетка, не знаючи значень вибраних значків, вона створила їх як власні, не усвідомлюючи їхнього походження. Катерина Міщенко захоплюється язичництвом, тому й натрапила на розшифрування символу. Додавши до нього коронку, що вважається жіночим знаком, вона витворила цілком новий, тільки їй абсолютно зрозумілий атрибут. Цим символом Катерина Міщенко хотіла захистити насамперед поезію. Знаємо, що на сорочці вишиванка захищає від злих сил, так і чотирикутник з коронкою покликаний оберігати поезію від лихого погляду. Поетка вважає, що у чотирикутнику найкраще сховатись, на відміну від трикутника (там всього три кути) і кола (де заховатись від когось взагалі неможливо).

Сьогодні термін *поезія* настільки вузький, що ним послуговуються, по суті, хіба що самі поети. Водночас він настільки широко вживаний, що мало кому вдається уникати його.

На думку М. Рачука, "поезія – то мить, коли ви вдихаєте аромат подарованої квітки, мить, яка переживається вами, і ви відчуваєте повну

гармонію між власною душею і тілом, повний комфорт у даній ситуації, коли відповідний ландшафт впливає на вас і витворює певні емоції. Звичайно, людина звузила виміри світла поезії до певної структури і тим самим обікрала її, поневажала. А водночас надала їй певної стрункості, її води потекли поміж берегами, обсадженими деревами, і йдуть та йдуть до річки тої тисячоліттями, п'ють і не напиваються, і не всихає вона, не відпливає" [26, с. 258].

"Царівна Миті" [3, с. 30] (так називає себе сама поеткаа) перетворює звичайну довколишність на загадкову. Вона намагається зафіксувати скороминуще, вловити карколомні моменти життя. Катерина Міщенко, як таємний спостерігач, невтомно стежить за швидкоплинністю часу, невідворотністю подій. Поетка є своєрідною віссю між двома такими різними і водночас такими близькими полюсами – людиною і світом. Вона не розмежовує їх, а поєднує в єдине ціле.

Кожен із нас невіддільний від життя, а, отже, і світу. Для людини світ є атмосферою буття. Без нього неможливе існування. Так само і він не мислимий без тих, кому потрібний, – людей. Цей зв'язок створив сам Бог. Всевишній, наділивши людину життям, подарував їй Всесвіт – природу, космос. Живучи в Едемі, "божий витвір" не зміг оцінити належно те, що отримав у власне розпорядження. Людині виявилось замало тих благ, які були в раю, їй захотілось пізнати істину. Тому й, піддавшись спокусі, вона переступила межу дозволеного. Розгніваний Бог вигнав Адама та Єву з блаженного краю у світ проблем, турбот, горя, неправди, зла, кривди, жорстокості, насилля, свавілля, розпусти, аморальності.

Людство впродовж віків спокутує вину Адама й Єви. Якщо б гріха не було, ми жили б зараз у світі, повному любові й гармонії. Ніхто б не знав, що таке війна, голод. Людина ж обрала для себе не Божий світ, а створила власний – світ, де чорне знищує біле, темрява вкриває світло.

Катерина Міщенко у своїх поезіях прагне розкрити взаємозв'язок людини зі світом (що створила сама) і з світом у собі. Неважко помітити, що поетка з більшою приязню пише про вічне – любов і красу. А люди є лише

перешкодою щастя. Катерина Міщенко намагається за допомогою ліричної героїні перемогти проблеми реальності, хоча б на мить. Вона вірить у те, що людина не вічна на землі. Незважаючи на все зло, краса врятує світ, адже це безкінечність.

Уява Катерини Міщенко розкріпачена. Це можемо зрозуміти з її поезій. Система світобачення й шукання сенсів у поетки своєрідна, неординарна, виважена й вивірена внутрішнім "я".

Світло й темрява з її моторошною грою тіней – ці барокові стани відчуття присутності незбагненого, особливо властиві поетиці Катерини Міщенко. Вона любить бути посередині. Всі дії в її поезіях перебувають у процесі "перетікання" світла в темряву і навпаки. "Адже ж ночі без днів не бувають" [3, с. 47], – запевняє поетеса. Прийде ранок (хоч і "наївна дитина" [3, с. 15]) і "білий-пребілий, розхитаний птахами день..." [3, с. 22] та обов'язково змінять царство тьми. "Буде так? Ох, буде..." [3, с. 47]. Інтуїтивно відчуваємо, що в поезіях Катерини Міщенко закладена апологетика світла. Поетка, можливо, навіть не задумуючись, наділяє свої вірші палітрою чистих свіжих кольорів. Все це відбувається, звичайно ж, не з принуки розуму, а на рівні підсвідомості. Вся поезія просочена піднесеним настроєм. Як би людина не була відчужена, забута, покинута, вона весь час залишатиметься на землі. Світ не віддасть її на поталу темряві – виру проблем і турбот. Світло ж безкінечне.

Людина живе не лише у світі, повному зла й неправди. Ще трапляються моменти, коли верх бере любов. Це те прекрасне, що здатне очистити людські душі, привести їх до спасіння. Кохання є неземною силою, перед якою ніхто не може встояти. Кожен, відчуючи таке блаженство, хоча б на мить, але забуває про всі проблеми, якими кишить реальність.

Вічному, чистому, непорочному почуттю – любові – Катерина Міщенко присвятила чимало поезій з інтимної лірики. Людина, а зокрема жінка, здатна кохати, обожнювати, бачити серед сірої буденності проблиск щастя. Бог наділив її умінням любити несосвітньо, до нестями. Вона, як ніхто, розуміє, що таке справжнє щастя. Ще Іван Франко у статті "Жіноча неволя в руських

піснях народних" відводив чільне місце жінці у суспільстві. Читаємо: "Задля своєї любови вона рішається на найбільшу жертву, яку тільки може принести жінщина, – на неславу, на прилюдну нечесть... Я не знаю, як кому видається така жінщина, – мені вона видається засліпленою, може, в любові, але все-таки гарячою і щиро люблячою. А у кого любов така гаряча, невмируща любов єсть головним двигачем цілого життя і поступування, – чи ж можна того назвати зіпсованим і неморальним?" [38, с. 250].

Лірична героїня Катерини Міщенко водночас істота тендітна, делікатна й емансипована. У віршах поетки про любов передано весь діапазон надсвятішого і найвищого людського почуття: від потаємного спалаху душі, виокремлення коханої людини з тисячі інших, появи довіри до обранця, наснаги й вершини почуттів до розумного усвідомлення кохання як щастя і як випробування.

Жінка схожа на метелик, який летить на спалах, не задумуючись, що може згоріти в полум'ї кохання. Лірична героїня приносить себе в жертву прекрасному почуттю:

„Покидаю тебе
Бо це - несосвітено!
до нестями любити!
Страждаю у пеклі –
і хочу горіти...
І буде завтра день.
І голосним німотінням
бринітиме тіло.
Прощу непростенне,
а ковтну солодкаву брехню.
Посохлі стебла назву кипарисами...” [3, с. 34].

Лірична героїня Оксани Забужко також із сумом визнає, що в її болі є розкішна утіха радості:

„А все таки я Вас любила,
любила
любила!

І це не минає – хіба осідає на дно...
Я Вас у собі, мов коштовну карафку, розбила –
І душу, як білий обрус, просочило щемливе вино!
Ви колір дали моїм мислям, а образам – тіло,
Зоставшись лиш шумом, як море у мушлі в ушу...
...А як там насправді було –

то яке кому, господи, діло?

Важливо – як буде.

А буде – як я напишу” [10, 58].

І хоч як би жінка не ненавиділа свого коханого, її душа завжди рватиметься до нього.

Лірична героїня Катерини Міщенко часто просить коханого: "Залюби. Зачаруй. Позагоюй шрами пам'яті – совісті щем" [3, с. 9]. Для нього вона ладна й на гойдалці вій уміститись, тільки б він забрав її, зігрів. Все в його руках, і навіть Всесвіт. Жінка боїться зізнатись у коханні, не може вичавити із себе ні слова. Лише руки здатні вихлюпнути той здавлений крик душі, що терзає серце. Як їй хочеться підійти до коханого, приголубити, хоча б ріжок його сорочки. Але:

„Ти спиш. А довкіл калатає
заїнеєне прощання.
Ловить злодійко-місяць
роз'ятрені почуття” [3, с. 29].

Ніч насміхається, стоячи збоку. Пальці аж хрускають. Не вдалось висловити свою любов, дати життя почуттям, що так переповнюють нутро. Стоїть жінка, закута у спомини, і від ніжності помирає.

Розлучившись на деякий час, лірична героїня тужить. Вона думає, що "довга, чорна, пекуча зима – у мене, в тебе – люта спека, колюча – аж

кривиться" [3, с. 35]. Їй здається, що коханому весело, а тільки їй сумно й важко. Проте підсвідомо жінка знає, що й він кохає її (вона так не просила б "випити" її), але щоденні турботи приглушують те щире почуття і натомість – лише заклопотаність.

Лірична героїня не тримає зла і за пазухою не ховає камінь. Вона зізнається:

„Тобі ніколи не зцілити
мого забитого колінця
в золотому щербатому віці,
коли ще нічого не боїшся, –
О, ні! – навіть не дивуєшся
медвяним заздрощам і брехні” [3, с. 45].

Але як сумно дивитись, коли його починає потроху не бути (поки що). І хоч деколи розлука тріпоче крильми, лірична героїня вірить у те, що

„Мої журавлі
у сні твої
веселиками
вертаються” [3, с. 32].

У збірці Світлани Короленко "Голос дощу" знаходимо аналогічну за своєю суттю поезію, в якій лірична героїня також розуміє, що любов буде жити у її серці вічно.

„Із любові усе. Я пізніш зрозумію, з любові!
Ти підступиш, як тінь!
Ціле місто заступиш мені.
Так дощі опадають, мов хмари,
руками розведені,
Як приходить твій усміх і пальці
мені на плече.
Із любові усе. Я пізніш зрозумію, з любові!
Я торкнувся твоїх пальців, мов зойкну.

Відступишся ти.

Мов не місто під нами,

освічене білим неоном,

а століття пливе, розглядаючи власних дітей” [17, с. 81].

Душа і серце ліричної героїні не створені для обмеженого буденного життя. Простота, звичність, сіра одноманітність – її вороги. Вона зі своєї планети, з квіткових небес згадує коханого і просить не забувати її.

Лірична героїня часто стверджує, що насамперед... “просто жінка. Тільки жінка...” [3, с. 51]. Це та ж сама жива істота, яка прагне чистішої любові, розуміння, тепла, ніжності, турботи.

„Я на твоїй щоці крижинка –

у жменю

піймана

ріка” [3, с. 51].

Жінка кохає свого обранця надмірно. Катерина Міщенко показує своїм читачам, що кохання – це велика сила. Це, справді, те прекрасне, заради якого варто жити. Як кажуть у народі, щасливий той, хто народився, і двічі щасливий той, хто міг любити. Кохання, як ніщо інше, допомагає забути, відчути злет душі над реальністю.

„Так тремчу...

так горнусь...

так у тобі щезаю,

що боюся прощелестіти

Господи!

Я його [кохаю]...” [3, с. 72].

Жити без любові важко. Без неї "світ... – хмизу віз: чужинець час, чужі покоси" [1, с. 64]. Проте й кохання без взаємності теж випробування долі.

„Така нічийна,

як ніби чиясь.

Колись, можливо,
буде навпаки” [3, с. 67].

Любовні колізії змушують і страждати. Лірична героїня думає, що коли серце заливається слізьми, "...добре бути – рибиною: ніхто не помітить твоїх сліз, сам же – мовчатимеш..." [3, с. 56].

Жінка розчарована. Вона закликає свого коханого не впускати любов у серце, хоч вороття від неї немає.

„Радість:
туча білих птахів
шугонула в мої груди!
Невдовзі – шквал і гроза:
так любити
ніколи
нікого
не треба
це раю вам я,
розпорошена в очу
скеля німа” [3, с. 71].

У світлі свого коханого лірична героїня надовго не затримується. Гостини її короткі, хоча любов буде жити вічно, незважаючи на те, що в їхні стосунки "ввірвалась осінь у сивій вовні ледачих туманів" [3, с. 33], зима, як "біла рись з голубими очима" [3, с. 33]. Але, попри все, було кохання, хоча й не безсмертне, адже:

„Облетіли твої слова...
Якби це було навесні,
їх на ладненькі гнізда
зібрали б в'юнкі ластівки” [3, с. 36].

У людей так завжди буває, що, кого любимо, того не вибираємо і проминаємо. Без коханого й воля стає підземеллям. "Все пом'януть любе-

сенько джмелики і тополі" [3, с. 35]. Проте серце не зупиняється ні на мить. Воно далі продовжує ритмічно вистукувати, захлинаючись кров'ю кохання.

Суперечлива любов ліричної героїні. Вона прагне оновлення і не може забути старе. Розбіжності, протиріччя, суперечності весь час терзають душу. "Уже не прагну троянд" [3, с. 45]. Обманюючи себе, жінка свідомо радіє, що "в китайському глечики хизуються сухі квіти" [3, с. 45]. Вона іронічно визнає, що

„Які дурниці –
за любов... боротись!
Чи - мстити краще?
Чи - на смерть загризти?" [3, с. 65].

Але не варто це чинити, бо й сама говорить:

„Ми вже давним-давно
по різні боки
скляної ширми" [3, с. 65].
„Воля - понад усе.
Чутися, наче псу –
при бурі
і на ланцу.
Несуттєва дрібниця:
собаку щоніч
випускають на волю" [3, с. 54].

Катерина Міщенко, як спражня екзистенціалістка, на дозволяє наруги над своєю ліричною героїнею. Бути вільним у неволі – це те ж саме, що сидіти за ґратами. Важливо насамперед бути незалежним від інших:

„Нехай і мураха,
але - із крильцями,
Захочу - полечу!" [3, с. 55].

І навіть на волі прагне лірична героїня "...не журавля, і не синицю. Небо!" [3, с. 55]. Знаменно те, що є знак оклику, який акцентує іменник небо,

і ми бачимо у малому велике. У малому велике? Певно, що йдеться про щось інше. Як синиця, так і журавель, стверджується у вірші, не що інше, як матеріалізований обман. Оманливе небо, яке так любить поетка, розкриває свої обійми реальності. Там не заблудишся. Безкінечність, вічність – це те, до чого має прагнути кожен.

Катерина Міщенко устами своєї ліричної героїні висловлює думку, що всі "ми – як перелітні птахи, але дороги з вирію не знаємо" [3, с. 71]. Ніхто з нас не затримається на довше від визначеного терміну. Всі ми транзитом на цій землі. Але безтілесна душа, на відміну від фізичної подоби людини, має можливість увіковічнити своє безсмертя.

Як приємно згадувати миті щастя. Заплющуєш очі – і перед тобою враз постає образ коханого, такий рідний і бажаний. Мимоволі з'являється усмішка на устах.

„Пам'ятаєш,
Я тоді була така щаслива,
аж з-під пальців випурхали
карі птиці...” [3, с. 72].

Лірична героїня Наталки Білоцерківець навпаки. Вона з сумом згадує все, що було, і залишилось лише у глибині серця.

„Все, що було, минуло, листям зів'ялим стало.
Висне туман холодний, а у тумані – клени.
Як для мого кохання віку судилось мало!
Та крізь колишнії мрії – мрії нові зростають.
І крізь зів'яле листя рветься трава зелена.
Рух до життя – безсмертя я назавжди сприймаю!
...Тільки в глибинах серця –

пісня Франка й
Верлена?” [6, с. 59]

Попри все, жінка все одно любить, кохає. На зміну їй приходять інші – такі ж щасливі, усміхнені, схвильовані, заплакані... А вона відходить у минуле,

історію. Вічним залишається безсмертне почуття, що єднає всіх людей землі – любов. Лірична героїня Катерина Міщенко сентиментально визнає, що – "як це печально під вічними небесами ситом ловити світ" [3, с. 71].

Незважаючи на всі міжусобиці суспільства, світ дарує людині й прекрасне почуття окриленості. Цей снодійний п'яний стан – вершина вершин. Душа, ніби птиця, злітає високо в безхмарне чисте небо й дивиться на щоденні турботи дуже банально, іронічно, глузливо. Що для людини слава, гроші, влада, коли вона – просто щаслива. Її всюди люблять, поважають за ту життєдайну силу й наснагу. Кохання дало їй вічний потенціал молодості.

Катерина Міщенко запевняє, що "не минає тільки те, чого не повернути" [3, с. 65]. Бо й справді. Ми не в змозі повернутись у дитинство (лише у снах), відчувати себе юними (тільки душею), втілити в реальність минуле кохання (лише в думках). Але все це живе з нами – в серцях. Воно вічне. Ні війни, ні світові катаклізми не зруйнують внутрішню сторону життя людини. Можна поранити, покалічити, завдати фізичного болю людському тілу, але душа – незнищенна. Вона не підвладна людині. Це те єдине, що не осквернене земним життям.

Поетка часто сама задумується над тим, чи взагалі щось вічне на землі. Протиріччя думок не дають спокою:

„...І річка стиха висиха...

...І дерево стає каліччям...

...І найчистіші небеса –

падуть...

Лиш піраміди – вічні?" [3, с. 57].

Невпевнено говорить Катерина Міщенко. Хіба піраміди з часом не можуть зруйнуватись?! Здається, що навіть сама поетка зайшла в безвихідь. Що ж тоді цінне, безсмертне? Вона намагається довести (з помітним впливом екзистенціалізму):

„Воля – вершина вершин

Усе інше –

попіл,
і жужіль,
і – тлін” [3, с. 12].

І знову ж поетка суперечить собі, говорячи:

„І я забуваю (бо не хочу знати!) –
ще нікому не вдавалося
обманути
тисячорукий час
і обминути
закон роздоріж” [3, с. 67].

Важко втекти від часу. Бо ж саме він і є тією вічністю, мірилом людського буття.

Життя поезії перебуває постійно поза годинниковою стрілкою. Зміщення минулого в майбутнє, майбутнього в минуле перетинає епіцентр сьогомиття, що постійно в нас і з нами, і в якому зафіксований і вічний біг, і безупинний плін, і без порогів біль.

Кращі вірші Катерини Міщенко, на нашу думку, пишуться не з принуки розуму. Це не заковані заздалегідь думки до трафарету збалансованої рими. В основі її творчості – інтуїція.

Інтуїція в перекладі з латинської мови – споглядання, розсуд, бачення. Основний показник інтуїції – "згорнуте" сприйняття ситуації цілком, безпосередньо-емоційно, образно. Первинна творчість спирається на невідоме. Ця творчість є характерною для тих, хто здатний мріяти, сміятись, хто може бути спонтанним, відкритим для несвідомих прагнень та імпульсів.

Інтуїція – як "голос з неба", боже одкровення" – передбачає раптове виникнення нового бачення, нової якості, нової структури. Це чудодійне прояснення, осяяння є механізмом інтуїції і має назву інсайт, що в перекладі з англійської та німецької означає безпосереднє бачення [24, с. 220].

Катерина Міщенко на основі власної інтуїції вдало медитує поезіями. Поетці весь час вдається обійти традиційність, тому що вона так вдало протягом усього доробку оперує верлібром.

„Верлібр (фр. *vers libre* – вільний вірш) – неримований нерівнонаголошений віршорядок (і вірш як жанр), що має версифікаційні джерела у фольклорі (замовляння та інші форми неримованої чи спорадично римованої народної поезії). Це одна з провідних форм сучасної поезії, сприйнята як виокремлена система віршування. Верлібр відмінний від вільного, власне, нерівностопного римованого (переважно – ямбічного) вірша” [20, с. 111].

Верліброві малюнки Катерини Міщенко цілковито засвідчують своєрідність мислення авторки. Ними вона ніби збирає пилок часу у підсвідомості, сновидіннях, поза порогом повсякденних реалій.

В основному творчість Катерини Міщенко базується на екзистенції, і саме з цієї точки зору йтиметься про її набутки і прорахунки. В. Кожелянко висловив думку, що "поет неодмінно – інтраверт, самодостатня річ у собі, і свою поетичну розмову веде, в першу чергу, сам із собою. Будь який поет – справжній! – навіть якщо він ніколи не брав до рук підручника філософії – це правовірний екзистенціаліст. Бо відчуття самотності, загубленості на цій землі – превентивна передумова поетичного світовідчуття” [16, с. 5].

Екзистенціалізм у літературі (лат. *existetia* – існування) – течія, що виникла після першої світової війни, сформувалася в 30-40-ві, найбільшого розвитку досягла в 50-60-ті роки ХХ ст. На перше місце екзистенціалісти висувають категорії абсурду буття, страху, відчаю, самотності, страждання, смерті. Для них трагічне начало – ірраціональне, всеохопне ставлення людини до життя, універсальний спосіб буття людини в суспільстві, бо світ – абсурдний, ніщо, а існування, екзистенція людини – це "буття для смерті" як єдиної мети та підсумку існування [20, с. 225-226].

Кожній людині дана свобода – право на вибір. Ми тривожимось нею і одночасно в ній, у свободі, визначаємо свою сутність. Традиційно вважалось, що свобода – це благо. Насправді – це спосіб існування людини. Ми не повинні

бачити в свободі приреченість. Це наше буття, без якого людина стає бездонною. На думку філософів-екзистенціалістів, людина втрачає своє справжнє буття, через те що орієнтується не на конкретне існування, а живе ідеями та ілюзіями. Для того, щоб розкрити власну сутність, людина закидає себе ще в більші проблеми. Проте все-таки буття – це існування в часі – між минулим й майбутнім. Катерина Міщенко вловлює цю мить і зафіксує в поезіях. Вона намагається вхопити перехідний стан між "сьогодні і завтра", між "землею і небом", між "він і вона", тобто – між чоловіком і жінкою.

Для поетеси важливим є неординарне сприйняття світу. Пізнає його "убрід" чи ширяючи душею десь далеко у небесному місячному сяйві, торкаючись вечірніх молодих зірок. Здатність своєрідно мислити для Катерини Міщенко є звичайністю. "Це так звичайно – по мосту бігти у віхолу літ і в луску риб, як в люстерко, глядіти удосвіта, вдень – з віч увіч" [3, с. 7].

Світ неможливо упіймати. Лірична героїня проситься обняти, незважаючи на те, що світ "спалахом блискавки стигне" [3, с. 9]. Життя – напівмить. Це навіть менше миті, яка так швидко просочується крізь пальці часу. Хоча є порятунок: "за цими ворітьми – не вагайся" [3, с. 9]. Можливо, там, на думку Міщенко, – вічність. Адже ми всі й живемо для того, щоб отримати її. Буття, проходячи через смерть, переростає у безкінечність. Як просто "пізнавати безсмертя у обіймах століть обох" [3, с. 7].

"Царівна Миті" знає, що кожна хвилина – неповторна, незалежно від того, сумно чи весело людині. Момент – і реалії сьогодення – вже минуле, спомин, історія. Час неможливо повернути назад. Усе відбувається у запланованому долею, фатумом ритмі, русі. "Буде так, як буде – зорепад упереміж зі слізьми" [3, с. 15]. Людина вірить у щасливе майбутнє, але, на жаль, мрії – не завжди реальні. "Прийде ранок – наївна дитина. Спотикатися знову буду: вірю зорям – повірю людям" [3, с. 15]. Незважаючи на розходження ілюзій та теперішнього, потрібно вірити у скороминучість часу. Тому Катерина Міщенко і твердить: "націджу і по самі вінця вип'ю те, чого вже не буде" [3, с. 15]. Дійсність – це невідворотність подій. Часу підпорядкований

навіть Всесвіт:

„Час
притулився
до нетонучої крижини
і під льоди штовхає
нанизані в безвість
хвилини” [3, с. 16].

Умовно час можна назвати богом земного життя. Його волі цілковито підпорядкована людина. Час має велику силу, він навіть "гризе камінь" [3, с. 17]. Він підточує все живе й неживе у цьому світі.

Життя, на думку Катерини Міщенко, – це готель для часу. Є дні, коли ти щасливий, сповнений оптимізму та бадьорості. Та раптово може насунути чорна хмара песимізму, байдужості, невизначеності. Час – швидкоплинний. Він змінює "кімнатки готелю" з дешевих на апартаменти "люксу". Хоча частіше ми задовольняємось усе-таки звичайними, а не екстравагантними. Життя – це зміна дня ніччю, щастя – горем, сміху – болем. Кожний день – це нові проблеми, переживання. Катерина Міщенко зізнається читачеві про "мережаний легіт ночей і танець юних фіранок..." [3, с. 16]. Але, як природна закономірність, на жаль, (а, може, й ні?) "прокидається ранок і тілу кольчугу тче" [3, с. 16].

Життя – це усталена теорема, яку не потрібно доводити. Нічого не можна змінити, адже усе відбувається за законами природи. Для людини, якій даровано побачити земний світ, настане момент, коли Бог забере її до себе. Всевишній обриває життя людське смертю, щоб урятувати духовне начало і єство – душу.

Катерина Міщенко у своїй творчості намагається розкрити суть людського існування на землі. Вона філософськи розуміє цю проблему. Поетка глибоко вірить, що так, як світ мине для людини на землі, так само він постане заради неї ще раз – в потойбіччі. Там світ буде індивідуальним, рівнозначним довжині фізичного людського життя.

Читаючи слова

„Сирітка – душа –
До чужого тепла
Тягнеться тільки тіло...” [3, с. 73],

розуміємо, що поетка хотіла зауважити. Ніхто на землі не бачить душу, вона ж безтілесна. Катерина Міщенко дуже різко назвала душу сиротою (проте, деякою мірою, вона має рацію). Тільки одне тіло тягнеться до тепла, і навіть чужого. Можливо, через свою недосконалість, відсутність повної гармонії із внутрішнім світом? І знову ж таки можна заперечити й піддати сумніву самодостатність душі. Коментарі, як кажуть, зайві. Кожен має право на власну думку. Поезія Міщенко – це ж поезія мислення, вона ставить перед ліричною героїнею (і, як наслідок, перед реципієнтом) складні запитання, на які годі чекати однозначної відповіді. І враз в одному з "Дев'яти зерен прозріння" поетки читаємо те, чого й не сподівались:

„Опливає душі
тендітна свіча
у тугих комірцях
узвичаєних
прописів” [3, с. 67].

Можна зробити висновок і одночасно переконатись у тому, що поезія Катерини Міщенко і справді неоднозначна, суперечлива, багатолика, вона інтригуюча. Але без неординарної "екстравагантності", яка так імponує авторці "Завії медів", ми б не роздумували так пильно над її поезією.

Незвичайність світобачення Катерини Міщенко підтверджується великою кількістю несподіваних метафор. Кожен образ її поезій персоніфікований, олюднений, живе своєрідно й цікаво.

Метафори Міщенко – надзвичайно різноманітні. Природа одухотворена: "тополя дитинства іржавою кісткою в небо стримить" [3, с. 20], "ранок чапчалапає із латаною торбиною" [3, с. 20], "горло ночі широкє / поковтає останніх зозульок / у розколину грабову / місяць зірку досвітню штовхне" [3,

с. 22], "джмелі калататимуть дзвіночками вохристих груш" [3, с. 23].

Абстрактні речі також набувають властивостей живих. "Голос стужавів" [3, с. 20], "страх ущух" [3, с. 20], "зіжмаканий глузд" [3, с. 20], "на парашутикові кульбабки розповита душа пливе" [3, с. 18], "тороками повисли небеса почуттів донедавніх, і в зітханні застрягли пачоси упертих слів" [3, с. 22], "в розчахнуті брили / сталагмітових днів / скапує пам'ять / вохристою печаллю / огранованої сльози" [3, с. 37], "розбиті глеки сподівань // розтрачені щільники тепла // розірвані ниті довіри // розтрощені скалки слів" [3, с. 42].

Як бачимо, образами поезій Катерини Міщенко можуть бути навіть абстрактні, неконкретні явища. Поетці не притаманна одноманітність. Це не її стихія. Таким чином, вона прагне показати читачеві, що і явища природи відіграють важливу роль у житті людини. Космічна праця світових стихій весь час є супутником людського буття на землі.

„За ним метелявся крадькома
вечір колючоперий...” [3, с. 41];

і крадькома

„ловить злодійко-місяць
роз'ятрені почуття” [3, с. 29].

Катерина Міщенко ніби й дозволяє своїй ліричній героїні бути на "ти" із неживою абстрактною матерією, але все ж:

„Наші очі піском заштриховані.
Стигне чорний-пречорний,
наживу розпанаханий
світ” [3, с. 23].

Ніколи людина не стане цілковито суб'єктом, а світ - об'єктом її дій. Завжди буде навпаки.

Час – єдиний фактор світу, що найбільше впливає на людину. Він є найвлучнішим мисливцем, який пильно відстрілює наші роки.

Усе людське життя, коли виходить із терміну придатності, облітає жовтими листочками на бруківку. У кращому разі його змете й спалить

двірник, щоб не шурхали інші люди, як непотріб, не грались, як із звичайними забавками. Тільки Бог знає, що ховається під скоцюрбленим листям від безцеремонного світла:

„Розбиті глеки сподівань,
розтрачені щільники тепла,
розірвані ниті довіри,
розтрощені скалки слів” [3, с. 42].

А так лише "жовтень, скупий лахмітник, згортає череп'я звуків у торбу з рябим листям" [3, с. 361], яке просто мовчить, навіть не пискне.

Людині варто протягом життя очиститись від гріхів. Душа має увійти в Божий світ чистою і світлою. Катерина Міщенко запевняє усіх:

„Та – треба:
сама обіцяла скинуть
зужитий одяг ізрання
і огорнутися сміло
новим убранням” [3, с. 19].

Попри всі знегоди в житті, людина завжди тягнеться до прекрасного, вищого, духовного. А особливо душа прагне відірватись від реальності, яка здавлює та обтяжує її.

Для Катерини Міщенко цілком закономірним є вияв страху, як для кожної жінки. Це боязнь постаріти, зникнути з лиця землі, стати непотрібною людству.

"Сприймання життя реально" [3, с. 24] поетка вважає хворобою, яка проникає, незважаючи на виставлені перепони. Проте лірична героїня радіє, бо має надійний засіб боротьби – удаване нерозуміння. Їй почало подобатись знедавна взагалі нічого не розуміти. Легко втекти від закономірностей? Можна одягти панцир. Героїня так і чинить. Це врятує її? Доля – невідворотна. Вона не хоче бути схожою до "дівчати під ворітьми собору... з попеченим тілом" [3, с. 24], адже лірична героїня – „знана у місті художниця... ефектна жінка, трохи

за 30 літ” [3, с. 24]. Вона надіється, що зупинить мить, заградувавши її. Те дівча під ворітьми собору:

„...Латало рани абичим
на обдертій душі –
але запилюжені гедзі
там побували раніше,
кривулі ровів полишили –
довгі і вусібіч.
Та шкіра – уже не шкіра:
душа – як обмерзлий кратер
чи рибеня у пісках.
А плівочка попід краями
сітківки ока тонкіш!...” [3, с. 27].

Галина Тарасюк оцінила цей "Автопортрет з вогнем" як "контрастно-разючий за емоційною гамою" [36, с. 16].

Людмилу Таран теж не покидає страх перед невідворотним, проте вона дивиться на це реально і не боїться зустрітись з неминучим. Адже коли в'яне людське тіло, душа ж вічна!

„Жовта,
Жовто-коричнева старість
Кублиться в тілі. Шкіра,
Шкіра і м'язи висять, як білизна
На шворці. Сохне життя?
Ізсихається – знов до безформної глини,
Мовчання, безмовності, пустки?
Тільки душа знає більше: повільно
Перетікає за обрій...
Менше, все менше стає мене тут, на
землі...
Тиха дрімота вколисує.

Жовтим осіннім листком

Згортаюся” [31, с. 31].

Як бачимо, ніхто не застрахований від природи, яка поволі отримує владу над людиною.

Слово для Катерини Міщенко – це вияв її внутрішнього світу. Поезія водночас і творить людину. Не варто здавлювати у собі самого себе, адже це є самогубство, злочин. "Малесенька, мов зерня, жінка" [3, с. 46] у величезній кімнаті з величезним ліжком та голими стінами, де немає підлоги.

„Йй до вибуху в горлі хочеться кричати!

Та - не можна. Не можна. Почують...

Що подумують?!..

І вона коротко-коротко постриглась.

Боялася: невикричені звуки

почнуть пробиватися

через волосся” [3, с. 46].

Ця жінка закомплексувала себе. Вона не прагне розкрити себе, донести людям власне світосприйняття. Волосся ж виросте знову, а лірична героїня, як загнана в глухий кут, буде ховатись від самої себе, від пориву бажань. Це справжній вияв мазохізму.

Катерина Міщенко бажає, щоб кожен із нас зміг побути наодинці з собою. Тому вона радить і закликає:

„Спочатку

повідчиняйте

вікна

своїх

душ:

людині треба тільки

захотіти,

аби почути музику

небес” [3, с. 61].

Поетка вірить, що світовий песимізм людства можна перемогти. Для цього потрібно лише розкріпачити власні думки, звільнити їх з полону обмежень, знищити тавро табу. Не варто весь час "длубать минуле жалом" [3, с. 13]. Що було – те було. Треба жити сьогоднішнім, шукати істину, розгадуючи суть людського буття. Можливо, хтось і знайде вічність?

"Поезія – одяг моєї душі. Улюблений: клаптиками" [3, с. 62], – так стверджує Катерина Міщенко. Тому й варто захиститись від лихих поглядів. Поетка так і робить, бо:

„Молитися.
Писати вірші.
Любити.
Це надто інтимні речі,
аби про них –
уголос і вусібіч” [3, с. 63].

Усі свої поезії Катерина Міщенко огортає ніжністю, любов'ю. Вона дбає й піклується про них, як про рідне дитятко. Значки в кінці кожного вірша є своєрідними берегами. Але найцінніші свої поезії вона ще й озаглавлює міцним стійким іменем за допомогою магічних чисел – сім та дев'ять: "Сім штрихів чорним", "Сім етюдів одного пейзажу", "Сім скалок мовчання", "Дев'ять кіл крилатої черепахи", "Дев'ятеро зерен прозріння". Можливо, саме ці цикли творів є найдорожчими для Катерини Міщенко; чи це надто інтимні речі? Читач нехай вирішує сам.

Висновки до 3 розділу. Аналіз віршів третьої збірки „Завія медів” продемонстрував помітний розвиток (а якщо зважити на те, що після виходу цієї збірки поетка пише вкрай мало, то є всі підстави назвати її кульмінацією) філософського первня у тематичній палітрі поезії Катерина Міщенко. Вона покладаючись на власну інтуїцію, вдало медитує в поезіях, розкриваючи таким чином найпотаємніші і недосліджені сторони людського життя. Поетка сприймає світ не буквально. Її світогляд підпорядкований чомусь неземному, що не піддається раціональному осмисленню.

ВИСНОВКИ

Катерина Міщенко не кокетує перед читачем, як перед дзеркалом, прибираючи найбільш граційні пози й найбільш чарівні усмішки. І тим більше, не береться судити інших. Її вірші – це чисте озеро, в якому відбивається весь навколишній світ. Відбивається таким, яким він є насправді, в усій своїй істинності й красі. Просто лише він дещо стишений, очищений від усього випадкового й суєтного. Бо, при всьому тому, відображення в воді відрізняється від оригіналу: до цього призводять оптичні якості води. Так і, пройшовши крізь серце поета, навколишній світ зазнає певної метаморфози. Якої саме? Це залежить від якостей поета.

Поезія Катерини Міщенко – глибока й відверта, не завжди, може, зрозуміла багатьом, але від того ще більш приваблива. Іноді вона навіть шокує своєю відвертістю. Усі вірші несподівані для слухача, вони не вкладаються у звичні рамки римованих поезій. Їх хочеться перечитувати ще і ще, постійно відкриваючи для себе щось нове, глибоке, таємниче.

Творчість дозволяє "аматорці неба" (так називав поетку Василь Кожелянко) спілкуватися з людьми, відкривати для них власний внутрішній світ, сповнений любов'ю і розчаруванням, щастям і болем, сподіванням і втратою, радістю і горем.

Катерина Міщенко – це просто звичайна жінка, яка дарує нам свою поезію. Її звичайність – це неординарність її мислення, думок, поглядів, уявлень.

Поетці не дуже імпонує традиція називати вірші, бо таким чином, на її думку, вона прибиває їх цвяхом до стіни. Але, незважаючи навіть на заголовки, поезії Катерини Міщенко – вільні, живі і мають право на самостійне існування.

Не промовлене слово для поетки – сіль у горлі: не дає дихати, проситься на волю. Тому й маємо таку прекрасну поезію. Бо ж даремно душа Катерини Міщенко, "мов те дитя, що тягнеться – ручками – до оголеного світу" [2, с. 46].

Мабуть, ці поезії було б важко перекласти іншою мовою, щоб зберегти їхню пружну, мускулисту плоть, їхній колорит і внутрішню вібрацію оригінального поетичного голосу.

Катерина Міщенко будує вірш так, як у давнину будували храми або ж театри. Акустика її поезій дивовижна. Мовлене слово не має кінця, воно заповнює собою простір, підсилюється ним і увиразнюється, і, навіть, коли гасне для слуху, – його присутність чути, як наприкінці зими в повітрі чути весну. Переставши звучати, слово продовжує для нас тривати.

Поетка свідомо ігнорує риму, яка дисциплінує і "витягає" будь-який, навіть бездарний вірш. І цим ускладнює досягнення мети, бо мусить шукати такий образ, таку різючу метафору, яка б закарбувалась у пам'яті читача. І ще по прочитанні текстів Катерини Міщенко не полишає відчуття незавершеності (не плутати з недовершеністю), нестачі "останньої крапки", яку поетка зумисне не ставить у жодній своїй поезії, ніби запрошуючи уяву читача дотворити притчу. І ця незавершеність дійства мимоволі досягає ефекту – створює дискомфорт у душі, як скалка в оці, як скабка в пальці. А може, той тривожний дискомфорт і є завданням справжньої поезії?

Катерина Міщенко весь час намагається розворушити читача, сприяючи при цьому розвитку його мислення, інтуїції. Також поетка пише свої вірші, щоб, на думку Миколи Рачука, "позбутися конкурентної закваски, яка заповонила наші душі, отруїла свідомість, але не втекти від дійсності, а синтезувати її, поставити заслін міщанському примату, бути водночас із усіма і не загубитись, не стертися на порошок, а перейнятися стражданнями, переболіти болями тих, що опинилися на дні, і виокреслити острів духовності" [27, с. 165].

Поезія Катерини Міщенко – глибоко лірична, сповідальна, філософська, інтимна. Лірична героїня збірок – особа емоційна, темпераментна, розкута у своїх почуттях. Проте за своєю розкутістю і незалежністю вона глибоко приховала біль. Лірична героїня визнає, що любила Його і у цих словах стільки почуттів, сили, експресії. Жінка здатна на неймовірні метаморфози, бо вона – жива частинка живої природи, яка весь час змінюється – навесні й восени,

вдень і вночі. І ми можемо її не помітити, бо вона то ховається на краєчку вії, то уміщається в пригорщі рук.

У першій збірці "Улітку, в кінці зорепаду" Катерина Міщенко наділяє свою ліричну героїню юнацьким запалом до життя. Вона ще вразлива, наївна, щира у своїх почуттях. Проте життя допомогло їй набути досвіду, щоб вистояти супроти каверзної долі. І тому лірична героїня у другій збірці "Профіль сльози" знає вже, що таке справжнє щастя й горе, любов і розчарування. Вона встигла зіткнутись віч-на-віч із самим життям. Проте сформованою, повною ідей сучасною жінкою, лірична героїня постане у "Завії медів", третій збірці Катерини Міщенко. Лірична героїня "Завії медів", як та поранена дівчинка, що сидить у замку із павутини, чекає, старіє, тужить і тримає щосили своїх псів на припоні. Бо знає: відпустить – вони розірвуть її на шмаття.

Наприкінці 80-х років критики охрестили поетів "вісімдесятниками", "метафористами". Творчість Катерини Міщенко не стоїть якось осібно, а за всіма ознаками належить саме до цієї модерної течії в сучасній українській поезії. Ім'я Катерини Міщенко можемо поставити в один ряд з такими відомими українськими поетами, як Наталка Білоцерківець, Світлана Короненко, Людмила Таран, Оксана Забужко. Вони всі є поетичними ровесниками. В їхній творчості простежується багато спільних тем, мотивів, тільки вони по-різному підходять до розкриття та висвітлення життєвих проблем. Не варто комусь із поеток надавати першість на поетичному Олімпі. Всі вони неповторні і своєрідні по-своєму. Проте саме в порівнянні та зіставленні образів ліричних героїнь різних поеток можна довести неперевершену творчу індивідуальність. Що ми й спробували зробити, досліджуючи творчість Катерини Міщенко.

Міщенко-поетку не можна втиснути в чітко окреслені рамки тем. Багато хто з поетів є урбаністами. Їхні збірки насичені міськими реаліями, а ліричні герої постають на тлі міста. Катерина Міщенко – абстрагована від життя й водночас у ньому, з ним. Вона далека від замилювання ідилічністю українських

краєвидів, далека від оспівування червоної клини та вишитого рушника. Вірші поетки примушують задуматись над справжніми цінностями, духовними, а не швидкоплинними, матеріальними.

Поетичний світ Катерини Міщенко надзвичайно образний, метафоричний. Він насичений цікавими, оригінальними й непересічними художніми тропами. Тематика та проблематика творів різноманітна у кожній із трьох збірок поетки. До висвітлення їх Катерина Міщенко ставиться дуже критично й вимогливо, адже не має бути нічого незавершеного і випадкового.

Поезія Катерини Міщенко – рухлива, мінлива, невизначено, необмежено тривка. Вона щоразу інакша. Як течія. Ця поезія складно запам'ятовується, однак легко впізнається.

Вміння позбавити себе жаління, жіночої манірності, посилене критичне світосприймання, вправне володіння формою вірша, перебування у філософсько-естетичній площині є міцною творчою основою, яка забезпечує творчості Катерини Міщенко помітне місце в українському літературному процесі кінця XX – початку XXI ст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Міщенко К. О. Улітку, в кінці зорепаду: Вірші. Київ: Спілка письменників України, 1993. 94 с.
2. Міщенко К. О. Профіль сльози: Поезії. Чернівці: Нова буковин. газета, 1996. 51 с.
3. Міщенко К. О. Завія медів: Поезія. Чернівці: Місто, 2001. 80 с.
4. Білоцерківець Н. Г. Ніж та інші вірші. *Сучасність*, 1999. № 2. С. 5-9.
5. Білоцерківець Н. Г. Саксофоніст: Вірші. *Сучасність*, 1999. № 1. С. 21-27.
6. Білоцерківець Н. Г. У країні мого серця: Лірика, 1999. Київ: Рад. письменник, 1979. 64 с.
7. Вишневська І. Катерина Міщенко: "Я прийшла до вас з добром": [Про творчий вечір поетки]. *Нова буковин. газета*, 1995. № 48. С. 8.
8. Вознюк В. Гарячі меди К. Міщенко. *Мол. буковинець*, 2001. 10 квітня. С. 5.
9. Гордасевич Г. Л. Силуети поетес: Літ. портрети. Київ: Рад. письменник, 1989. 246 с.
10. Забужко О. С. Диригент останньої свічки: Поезії. Київ: Рад. письменник, 1990. 143 с.
11. Забужко О. С. З нових поезій. *Кур'єр Кривбасу*, 1997. № 83-84. С. 52-58.
12. Забужко О. С. Між видихом і вдихом: Поезії. *Кур'єр Кривбасу*, 2000. № 127. С. 61-64.
13. Івасюк О. М. Катерина Міщенко. *Письменники Буковини другої половини ХХ століття: Хрестоматія. Частина 2*. Чернівці: Прут, 1998. С. 357-365.
14. Івасюк О. М. Post scriptum. Міщенко К. Профіль сльози: Поезії. *Нова буковин. газета*, 1996. С. 48-49.
15. Кожелянко В. Аматорка неба. *Книжник-review*. Київ, 2001. Травень, № 11 (20). С. 8.

16. Кожелянко В. Два поети, або Як утворюється вольтова дуга. *Нова буковин. газета*, 1995. 24 березня. С. 5.
17. Короненко С. А. Голос дощу: Поезії. Київ: Молодь, 1988. 96 с.
18. Короненко С. А. Під світлом Летючих Псів: Вірші, поеми. Київ: Рад. письменник, 1991. 110 с.
19. Короненко С. Принцеса української поезії. *Укр. мова та літ*, 2000. № 43. С. 8. [Рец. на кн.: Короненко С. Ворожба на віршах. Київ: Ярославів вал, 2000. 184 с.]
20. Літературознавчий словник-довідник. Київ: ВЦ "Академія", 1997. 752 с.
21. Лобовик І. Диригент останньої свічки: [Про творчість поетеси Оксани Забужко]. *Вітчизна*, 1992. № 2-3. С. 149-154.
22. Нечаєва Парасковія. Зерна прозріння й любові. *Доба*. 2001. 13 квіт. С. 6.
23. Новиченко Леонід. Синхрофазотрони посеред калини. *Драч І. Ф. Вибрані твори: У 2 т. Т. 1: Поезії*. Київ: Дніпро, 1986. С. 3-34.
24. Основи психології: Підручник. Київ: Либідь, 1997. С. 220.
25. Плачинда С. П. Словник давньоукраїнської міфології. Київ: Укр. письменник, 1993. 63 с.
26. Рачук М. Міщенко Катерина. Завія медів: Поезія. *Буковин. журнал*, 2001. Ч. 1-2. С. 257-261.
27. Рачук М. Поза годинниковою стрілкою. *Буковин. журнал*, 1995. Ч. 3-4. С. 165-168.
28. Романець Антоніна. Завіяне медом засохле бажання: [Про поезію К. Міщенко]. *Свобода слова.*, 2002. 2 серп. С. 16.
29. Самототожність письменника. До методології сучасного літературознавства. Колективна монографія. Київ: Українська книга, 1999. 160 с.
30. Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи: антологія / за заг. ред. Д. Наливайка. Київ: ВД «Києво-Могилянська академія», 2009. 487 с.

31. Таран Л. В. Вірші про старість. *Березіль*, 2001. № 5-6. С. 29- 32.
32. Таран Л. В. І мовчки, лагідно люблю: Поезії. *Дзвін*. 1998. №4. С. 69-71.
33. ТаранЛ. В. Майже ангел, але із ниткою гріха...: Вірші. *Літ. Україна*, 2002. 7 березня. С. 5.
34. Таран Л. В. Насторожі себе самої: Поезії. *Кур'єр Кривбасу*, 2002. №10. С. 66-69.
35. Таран Л. В. Офорти: Поезії. Київ: Рад. письменник, 1985. 94 с.
36. Тарасюк Г. Зерна прозріння Катерини Міщенко. *Слово просвіти*, 2001. 17 серпня, ч. 20 (98). С. 16.
37. Тарасюк Г. Притча про долю чи прагнення міфу?: Про нову книжку Світлани Короненко "Ворожба на віршах". *Укр. муз. Газета*, 2001. №3. С. 7.
38. Франко І. Я. Жіноча неволя в руських піснях народних. *Зібр. творів: У 50 т. Т 26*. Київ: Наук, думка, 1976. 462 с.
39. Франко І. Я. *Зібр. творів: У 50 т. Т 1*. К.: Наук, думка, 1976. 502 с.
40. Татаркевич В. Історія шести понять. Мистецтво. Прекрасне. Форма. Творчість. Відтворництво. Естетичне переживання. К., 2001.
41. Ткаченко А. Мистецтво слова (Вступ до літературознавства). Київ: ВПЦ «Київський університет», 2003. 448 с.
42. Українська Хата. Київ, 1909–1914: (Спогади) / упоряд. С. Зеркаль. Нью-Йорк, 1955. С. 35-39.
43. Цепкало Т. Естетико-філософські концепції міфопоетики: історичний аспект. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Філологічні науки (літературознавство) : збірник наукових праць / за ред. О. Філатової. № 2 (18) листопад 2016. Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2016. С. 253-259.*
44. Цепкало Т. Міфологізм української поезії ХХ століття як об'єкт літературознавчого дискурсу. *Modern researches in philological sciences :*

Collective monograph. Riga : Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. P. 372-397.

45. Цепкало Т.О. Питання міфотворчості в рецепції літературознавчої науки. *Наукові праці: науковий журнал*. Вип. 283. Т. 295. Філологія. Літературознавство. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2017. С. 107-111.

46. Чижевський Д. Історія української літератури. Київ : ВЦ «Академія», 2003. 568 с.

47. Шамрай А. Українська література. Стислий огляд. Харків, 1928. [Фотопередрук з післясловом Олекси Горбача]. Мюнхен, 1989. С.1-225.

48. Шаповал М. Доба хатянства. Богацький П., Шаповал М., Животко А.

49. Шевельов Ю. Легенда про український неокласицизм. Юрій Шерех. Пороги і запоріжжя: Література, мистецтво, ідеології. Харків: Фоліо, 1998. Том 1. С. 92-139.

50. Шевельов Ю. Стилi сучасної української літератури на еміграції. Юрій Шерех. Не для дітей. Літературно-критичні статті і есеї. Мюнхен: Пролог, 1964. С. 182-225.

51. Шевельов Ю. Шостий у гроні. Юрій Шерех. Пороги і запоріжжя: Література, мистецтво, ідеології. Харків: Фоліо, 1998. Том 3. С. 98-136.

52. Шевчук Д. Культурна критика і проблеми осмислення сучасних феноменів культури. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2011. Вип. 7. С. 49-58. (Серія: «Культурологія»).

53. Шкандрій М. В обіймах імперії. Російська і українська література новітньої доби / пер. з англ. П. Таращук, К.: Факт, 2004. 496 с.

54. Шмігер Т. Історія українського перекладознавства ХХ сторіччя. К.: Смолоскип, 2009. 340 с.

55. Якубський Б. Наука віршування. К.: Слово, 1922. 123 с.

56. Якубський Б. Перша драма Лесі Українки. Леся Українка. Зібрання творів у XII томах / під ред. Б. Якубського. К.: Книгоспілка, 1926. Т. V. С. 7-28.

57. Якубський Б. Соціологічний метод у письменстві. К.: Слово, 1923.
62 с.
58. Якубський Б. Творчий шлях Лесі Українки. Леся Українка.
Зібрання творів у XII томах / за заг. ред. Б. Якубського. К: Книгоспілка, 1927.
Т. I. С. 7-34.